ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

QISHLO'Q HAYO'Ti

1996 йил 19 январь ЖУМА № 5 (5.677) сотувда эркин нархда

ТАЪСИСЧИ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН-ТУРКМАНИСТОН:
МУНОСАБАТЛАРНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Буюк туркман шоири Махтумқули талай ғазалларида қондош туркий улусларнинг бирлиги, ўзаро доимий аҳиллиги тараққиётимизнинг муҳим омили эканини куюнчаклик билан таъкидлаган эди. Бундай донишмандона ўгитларни биз Марказий Осиёда яшаётган барча халқлар баробар ифтихор қиладиган Навоий, Фирдавсий, Абай ва бошқа буюк боболаримиз ижодида кўплаб учратамиз. Уларнинг ўзбек, қозоқ, қирғиз, туркман ва тожик халқлари орасида бирдек севимли бўлиши сири халқ ўй-кайфиятини, орзу-умидларини, интилишларини ифода этганида.

Халқимиз минг йиллик тарих давомида бир дарёдан сув ичиб, туташ заминда деҳқончилик қилиб, ризқу рўз яратган, уни бирбири билан баҳам кўрган. Оғир кунлар қайғуси, қувончли кунлар шодлиги ҳам ўртада бўлганидан дўстлик тобланиб, биродарлик мустаҳкамланган. Бобокалонларимиз ҳаёт тажрибасини авлоддан авлодга мерос қилиб қолдирар экан, халқларимизнинг аҳиллиги, ҳамкорлигини кўз қорачиғидай асрашни насиҳат қилганлар. Бу бебаҳо ўгитлар аждодлар орзуси ушалиб, истиқлол қўлга киритилган, азалий биродар халқлар ўз давлатчилиги пойдеворини мустаҳкамлаётган бугунги кунда янада долзарблик касб этмоқда.

Айрим мамлакатларда мустақиллик бахш этган кўтаринки кайфият оғушида дастлаб бир қадар сархушланиш зоҳир бўлгани ҳам сир эмас. Азалий иқтисодий ва маданий алоқаларнинг узулиб қолгани халқ турмушида тезда ўз асоратини кўрсатди. Ҳовурлар босилиб, мустақилликни мустаҳкамлаш зарурати туйилганида яна боболар ўгити эсланди. Мамлакатларимиздаги бозор муноса батларига ўтиш йўлидаги муаммоларни энг аввало қон-қардош халқлар, ишончли дўстлар, қўшни мамлакатлар билан алоқаларни мустаҳкамлаш орқали осон ҳал этиш мумкинлигига барчамиз амин бўлдик. Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон аъзо бўлган ягона иқтисодий макон доирасидаги интеграция, «Туркистон-умумий уйимиз» шиори остидаги тадбирлар бу борадаги ҳаракатларнинг йирик маҳсулларидир

Янги мустақил давлатлар сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларнинг ўзига хос йўлини танлаб, уни амалга оширишга интилаётган пайтда мамлакатлар ўртасидаги икки томонлама муносабатларни мустаҳкамлашнинг ҳам аҳамияти орта борди. Айтиш мумкинки, Ўзбекистон бу борада ҳам талай муваффақиятларни қўлга киритди. Куни кеча Ўзбекистон Президентининг Туркманистонга самарали сафари бу муваффақиятлар шодасини янада бойитди.

Аввало, ташриф биродарлар дийдорлашувига хос ғоят кўтаринки руҳда ўтганини қайд этиш жоиз. Юртимиз билан жон қўшни бўлган минглаб чоржўйликлар Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Туркманистон Президенти Сапармурод Ниёзовни олқишлаш учун кўчаларга чиқдилар. Улар Президентларнинг икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни мустаҳкамлаш борасида амалга ошираётган ишларини қўллаб-қувватлаяжакларини билдирдилар.

— Мен Ўзбекистон ва Туркманистон Президентлари бизнинг шаҳримизда учрашишга аҳд қилганидан жуда мамнунман,-дейди жумладан, Чоржўйдаги 22-мактаб муаллимаси Муяссар Ражабова. — Бу ерда ўзбек, туркман ва бошқа кўплаб миллатлар вакиллари дўст ва биродарликда яшайди. Биз Президент Ислом Каримовнинг Туркманистонга ташрифи чоғида

халқларимиз турмушини осонлаштирадиган, фаровонлигини оширишга хизмат қиладиган ҳужжатлар имзоланишига умид қиламиз.

Айтиш мумкинки, бу ташрифга катта умид боғлаган халқларимизнинг орзулари ижобат бўлди. Икки мамлакат расмий делегациялари музокаралари ниҳоясида турли соҳаларда ҳамкорлик қилиш юзасидан 21 та ҳужжатнинг имзолангани фикримиз далилидир.

Ташриф чоғида имзоланган ҳужжатлар ҳақида гап кетганда, Ўзбекистон ва Туркманистон ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам ҳақидаги шартномани алоҳида таъкидлаш жоиз. Бу ҳужжат икки мамлакат ўртасидаги муносабатларга мустаҳкам ҳуқуқий асос бўла олиши билан ғоят аҳамиятлидир.

Маълумки, Ўзбекистон ва Туркманистон бир-бири билан узун умумий чегара ҳудудларига эга. Икки мамлакат суғориладиган ерларининг талай қисми Амударёдан сув ичади. Бундан ташқари, мамлакатларни боғлаб турувчи автомобил ва темир йўллар тармоғи мавжуд. Музокаралар ниҳоясида бу соҳалардаги муносабатларни икки мамлакат манфаатларига мос равишда уйғунлаштирадиган ҳужжатлар қабул қилинганини қувончлидир. Шу ўринда транспорт муаммоларининг ҳал этилиши Ўзбекистон ва Туркманистоннинг бошқа давлатлар билан ташқи савдо алоқалари ривожида аҳамияти катта эканини таъкидлаш керак. Тежен-Серахс темир йўли, Афғонистон ва Покистон орқали очиқ денгизга чиқадиган автомобил йўли қуриш бу муаммоларни ҳал этиш имконини берган бўлур эди. Бироқ, Афғонистондаги нотинчлик ҳозирча бу режаларни амалга оширишга монелик қилмоқда. Президентлар Ислом Каримов ва Сапармурод Ниёзов шу боис ўзаро суҳбат чоғида Афғонистонда ва Тожикистонда тинчликни қарор топдириш билан боғлиқ масалаларни ҳам муҳокама этдилар. Унда томонлар бу масала бобида якдил экани аён бўлди.

Ўзбекистон ва Туркманистон бой иқтисодий ва интеллектуал заҳираларга эга. Шу боис мамлакатларимиз ўртасидаги интеграцияни кучайтириш ўтиш даври қийинчиликларини бартараф этиш, бозорларни харидоргир маҳсулотлар билан тўлдиришга кўмаклашиши табиий. Бу ўринда молия-саноат гуруҳларини ташкил этиш катта имкониятлар очади. Томонлар ўзаро музокаралар чоғида бундай гуруҳларни тузишнинг асосий тамойилларини келишиб олдилар. Шунингдек, даромад ва мулкдан икки ёқлама солиқ олмаслик, сармояларни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоялаш тўғрисида имзоланган битимлар ҳам Ўзбекистон ва Туркманистон икки мамлакат ишбилармонлари учун имтиёзлар яратишга аҳд қилганидан дарак беради.

Туркманбоши Сапармурод Ниёзов Туркманистонда 70 мингга яқин ўзбек ва туркман кўп миллатли оилалари мавжудлигини айтди. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Лебаб вилояти жамоатчилиги вакиллари ва журналистлар билан учрашув чоғида Ўзбекистонда бундай оилаларнинг сони бир неча баробар ортиқлигини қайд этди. Бу рақамлар ўзбек ва туркман халқлари эт билан тирноқдек ажралмаслигидан гувоҳлик беради. Ўзбекистонликлар Туркманистонда, туркманистонликлар эса Ўзбекистонда неча ўн минглаб қариндошларига эга. Ислом Каримов учрашувда биродарлар орасидаги борди-келдини осонлаштириш, қардошликни мустаҳкамлаш борасидаги айрим тўсиқларни бартараф этиш давлат раҳбарларининг бурчи эканини таъкидлади. Бу сўзларнинг исботи ўлароқ икки мамлакат ўртасида ҳаво йўлини очиш, фуқароларга савдога алоқадор бўлмаган ижтимоий аҳамиятга молик пул маблағларини жўнатиш тартиби ҳақидаги ҳужжатлар ҳам қабул қилиндики, уларни амалга татбиқ этиш халқ турмушини яхшилашда муҳим ўрин тутади.

Ўзбекистон раҳбарининг Туркманистонга сафари натижалари ҳақида кўп ёзиш мумкин. Бироқ, бир ҳолни алоҳида таъкидлаш лозим, президентлар Ислом Каримов ва Сапармурод Ниёзов ўзбек ва туркман халқларининг азалий дўстлигини бундан буён ҳам янада ривожлантириш борасида якдилдирлир.

Президентлар Чоржўй учрашувида қабул қилинган ҳужжатларнинг ҳаётга татбиқ этилиши икки мамлакат муносабатларининг янги, янада юксак босқичга кўтарилишини алоҳида таъкидладилар. Бу умидбахш сўзларни юртбошиларимиз лутфидан эшитишнинг қувончли томони шундаки, юрт сорбонлари боболаримиз ўгитларига амал қилиб, қондош ва жондош халқларимизни дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга бошлаётирлар. Шу боис ҳам ёшу қари уларни алқаб дуо қилмоқда, халқларимизга фаровон турмуш яратиш йўлида амалга ошираётган ишларини қўллаб-қувватламоқда.

Амирқул КАРИМ,
ЎзА махсус мухбири.

ПРЕЗИДЕНТ МОСКВАГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов мустақил давлатлар ҳамдўстлигига аъзо мамлакатлар раҳбарлари кенгашининг навбатдаги учрашувида иштирок этиш учун 18 январ куни Москвага жўнаб кетди.

Мамлакатимиз раҳбари сафар олдидан журналистлар саволларига жавоб берар экан, ушбу учрашувдан мақсад МДҲга аъзо давлатлар ўртасида иқтисодий интеграция жараёнининг янада самарали йўлларини кўриб чиқишдир, деди. МДҲга аъзо мамлакатларнинг иқтисодий жиҳатдан жипслашуви мазкур давлатлар мустақиллигини мустаҳкамлаш ишига хизмат қилиши лозим ва биз ҳамдўстлик фаолиятига худди шу нуқтаи назардан ёндашамиз, деб таъкидлади Президент Ислом Каримов.

Тошкент аэропортида республикамиз Президентини Олий Мажлис Раиси Э. Халилов, бош вазир Ў. Султонов, бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолишди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ
ЎЗБЕКИСТОНДА ФУТБОЛНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОСЛАРИ ВА ПРИНЦИПЛАРИНИ ТУБДАН ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистонда оммавий ва профессионал футболни янада ривожлантириш, унинг моддий базасини мустаҳкамлаш, футболчиларнинг янги авлодини тайёрлаш ва тарбиялаш, ватанимиз футболининг халқаро нуфузини ошириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Давлат спорт қўмитаси (Ш. Тўлаганов), Футбол федерацияси раҳбарлари (Федерациянинг собиқ Президенти А. Муталов), Ўзбекистон Республикаси вазирликлари ва идоралари, жойларда ҳокимликлар томонидан республика ҳукуматининг «Ўзбекистон Республикасида футболни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 1993 йил 18 мартдаги 144-сон қарори талаблари ўз вақтида ва тўлиқ бажарилиши таъминланмаганлиги қайд этилсин.

Бош вазирнинг ўринбосари С. Саидқосимов Футбол федерацияси, тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда Вазирлар Маҳкамасининг юқорида айтиб ўтилган қароридан келиб чиқувчи вазифаларни бажариш юзасидан аниқ чора-тадбирларни ишлаб чиқсин ва амалга оширсин. Қилинган иш натижалари тўғрисида 1996 йил 1 апрелгача ахборот берилсин.

2. Давлат спорт қўмитаси ва Ўзбекистон Футбол федерациясининг футболни бундан буён янги ташкилий принциплар — клуб асосида ривожлантириш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинсин.

3. Давлат спорт қўмитаси Ўзбекистон Футбол федерацияси билан биргаликда, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ва Адлия вазирлиги билан келишган ҳолда 10 кун муддатда футбол клуби тўғрисидаги намунавий низомни ишлаб чиқсин, тасдиқласин ва белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказсин. Намунавий низомни ишлаб чиқишда қуйидагилар назарда тутилсин:

клубни ташкил этиш унинг муваффақиятли фаолият кўрсатишини таъминлашда барча ташкилий ва молиявий масалаларни ҳал этишга қодир бўлган маҳаллий ҳокимият органлари, спорт ташкилотлари, шунингдек, ҳомийлар — корпорациялар, фирмалар, бошқа юридик ва жисмоний шахслардан иборат муассислар томонидан амалга оширилади;

бошқарув клубнинг коллегиал органи ҳисобланади, унинг таркибига клуб ва команда раҳбарияти, айрим футбочилар, ҳомий ташкилотлар вакиллари киради. Шаҳар (туман) ҳокими маҳаллий ҳокимият органи томонидан тузиладиган футбол клубининг президенти, идора ёки корхона раҳбари эса улар томонидан тузиладиган футбол клубининг президенти ҳисобланади;

футбол клублари намунавий низом асосида ўз клубларининг уставини ишлаб чиқади, тасдиқлайди ва адлия органларида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказади;

клубнинг молиявий фаолияти тўла хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш асосида амалга оширилади;

футбол командасининг номи ва унинг тегишли рамзлари Ўзбекистон Футбол федерацияси билан келишиб олинади.

4. Ўзбекистон Футбол федерацияси ва Давлат спорт қўмитасининг республикада олий ва 1-лигалар клуб футбол командаларини шакллантириш тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин. Бунда қуйидагилардан келиб чиқилсин:

мастерлар футбол командасига ўйинчилар қабул қилиш клуб раҳбарлари, спортчилар, тренерлар, тиббий ва хизмат кўрсатувчи ходимларнинг ўзаро ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгиловчи контрактлар асосида амалга оширилади;

контракт, халқаро стандартларга мувофиқ, бир йилдан уч йилгача муддатта тузилади ва у тренерлар ҳамда футболчиларни уларнинг спорт маҳорати даражасига, команда муваффақиятига ҳар бирининг қўшган ҳиссасига боғлиқ равишда моддий рағбатлантиришни, шунингдек, контракт шартлари бузилган тақдирда тегишли жарима санкцияларини солишни назарда тутади;

тренерни ва футболчини моддий рағбатлантириш ҳамда уларга жарима санкцияларини солиш масалалари клуб бошқаруви томонидан коллегиал ҳал этилади;

клуб ўз фаолиятига ватанимизнинг корхоналари ва ташкилотларини, қўшма ва хорижий фирмалар, корхоналар, ташкилотларни жалб қилиш мақсадида футбол мусобақалари ўтказилаётган вақтда, шунингдек, спорт кийимида ва клуб белгиларида уларнинг турли реклама эмблемаларидан шартнома асо-

(Давоми 2-бетда).

ЙИЛ САРҲИСОБИ НИМАЛАРНИ КЎРСАТДИ?

Куни кеча Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг навбатдаги ҳайъат мажлиси бўлиб ўтди. Йиғилишда вазирлик тизимидаги хўжалик ва ташкилотларнинг 1995 йил якунлари ва Президент И.Каримовнинг республика Олий Мажлисининг IV сессиясидаги маърузасидан келиб чиқадиган вазифалар ҳамда тармоққа оид бошқа долзарб масалалар муҳокама қилинди. Мажлисда вазирликдаги бош бошқармалар ва бошқармалар бошлиқлари, тизимдаги ишлаб-чиқариш бирлашмалари раҳбарлари, вилоят агросаноат уюшмалари раислари, уларнинг ўринбосарлари ҳамда баъзи фермер хўжаликларининг бошлиқлари қатнашдилар. Ҳайъатни қишлоқ хўжалиги вазири Маркс ЖУМАНИЁЗОВ олиб борди.

Мустақил мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги етакчи тармоқ ҳисобланади. Республикамиз Президенти И.Каримов Олий Мажлиснинг IV сессиясидаги маърузасида буни бир неча бор таъкидлаб, мазкур соҳани юксак даражада ривожлантирмай туриб, халқ хўжалигини юксалтириб бўлмаслигини аниқ далиллар билан кўрсатиб ўтди. Тармоқда иқтисодий ислоҳотларни қатъий давом эттириш, соҳа иқтисодиётини мунтазам суръатда мустаҳкамлаб бориш, хўжалик юритишнинг янги замонавий шаклларини ҳаётга жорий қилиш, жамоа аъзоларининг хўжаликдаги улушини аниқлаш ва йил якунларига кўра пай олиш механизмларини ишлаб чиқиш вазифалари ўртага қўйилди.

Ўтган йили деҳқончилик учун ниҳоятда қулай келди. Кўпгина соҳалар бўйича силжишларга эришилди. Энг муҳими, 1994 йилга нисбатан кўрсаткичлар яхши бўлди. Масалан 3983,6 минг тонна пахта, 3028 минг тонна дон, 252,2 минг тонна мева, 461,1 минг тонна узум, 995,7 минг тонна сабзавот, 151,7 минг тонна картошка, 205 минг тонна гўшт, 753,4 минг тонна сут ишлаб чиқарилди.

Бозор иқтисодиётига ўтишнинг иккинчи босқичи шаклланаётган даврда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, хусусийлаштириш, чорвачилик фермаларини ким ошди савдоси орқали сотиш, фермерлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш борасида катта ишлар амалга оширилди. Қишлоқ хўжалигидаги ишлаб чиқилган ялпи ички маҳсулотларнинг 98,7 фоизи нодавлат секторида яратилди. Кейинги йилларда республикамизда 21,5 минг деҳқон (фермер) хўжаликлари ташкил этилиб, шундан 17,7 мингтаси мустақил фаолият кўрсатмоқда. 1995 йилнинг ўзида эса 425 та ана шундай жамоалар вужудга келди.

Чорвачиликда ҳам иқтисодий ислоҳотлар ўз самарасини берди. Бу борадаги Президент фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ҳаётга татбиқ этилди. Ким ошди савдосида 600 та қорамолчилик фермаси 250,7 минг бош моли билан 2734,9 миллион сўмга сотилди. Бешариқ, Ромитан, Оқолтин туманларидаги агрофирмалар яхши натижаларга эришди. Маҳсулот етиштириш бўйича белгиланган режалар ортиғи билан уддаланди. Энг асосийси маҳсулотни қайта ишлаш кенгаймоқда.

Ўтказилаётган ислоҳотлар такомиллашиб бормоқда. Бошқарув шакллари, иш юритиш тартиби ўзгариб, замон талаблари даражасида олиб бориляпти. Бозор иқтисодиётининг иккинчи босқичи жадал шаклланаяпти. Жамоа, ширкат, ижара хўжаликлари негизида 256 та деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмалари ташкил этилди. Фаолият кўрсатаётган кичик корхоналарнинг сони 12490 тага етди. Ўтган йилнинг ўзида 1535 та ана шундай корхона вужудга келди. Ҳозир уларда 86,5 минг киши ишламоқда.

Аммо амалга оширилаётган ишларда камчиликлар кўп, ўзибўларчиликларга йўл қўйиш ҳоллари мавжуд. Баъзан ислоҳот талаблари қўпол равишда бузилиши ҳоллари ҳам рўй бермоқда. Масалан, Самарқанд вилоятида илгариги бригадалар ўрнида ҳеч қандай ўзгаришсиз, тайёргарликсиз, мақсадга мувофиқ келиш-келмаслиги ҳисобга олинмай деҳқон (фермер) хўжаликлари ташкил қилинди. Уларнинг ҳисоб рақамлари очилди. Ҳар бир жамоага раис, бухгалтер лавозимлари берилди. Натижада бошқарув аппарати 1001 кишига кўпайди.

Асосий тармоқ ҳисобланган пахтачилик бўйича баъзи вилоятлар топшириқни уддалай олмади. Қорақалпоғистон Республикаси 10,9 минг тонна, Жиззах 38,6 минг тонна, Сирдарё 33,8 минг тонна, Самарқанд 14,7 минг тонна, Сурхондарё вилояти 9,5 минг тонна пахта кам етиштирди. Мамлакат бўйича эса 40 туман, 261 хўжалик бу борадаги режани бажармади. Натижада 107,5 минг тонна хом ашёси кам ишлаб чиқарилиб, 8,6 миллиард сўм даромад олинмай қолди.

Баъзи туманларда ҳосилдорлик пасайишига йўл қўйилди. Арнасой, Зомин, Меҳнатобод, Мирзаобод, Ховос туманларида бу кўрсаткич 13-14, Зарбдор, Кегайли, Шуманай, Ш.Рашидов туманларида эса 16-18 центнерга тушиб қолди. Бозор иқтисодиёти шароитида ҳар бир жамоа ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаши, ҳеч бир тармоқ зарар келтирмаслиги керак. Шундай ҳолда юқорида номлари қайд этилган туманлардаги аҳволни қандай изоҳлаш мумкин?

Бу ерда ҳеч қандай баҳонага ўрин йўқ.

Бултур пахта хом ашёсининг 67 фоизи биринчи сортларга қабул қилинди. Баъзи вилоятларда бу кўрсаткич яна паст. Жиззахда 34, Сирдарёда 15,4, Тошкентда 38,5 фоизни ташкил қилди. Бу табиийки, даромадни озайтириб юборди. Ҳозирги давр ердан омилкорлик билан фойдаланиб, кўп фойда олишни талаб қилмоқда. Шу боис юқорида номлари қайд этилган вилоятларнинг раҳбарлари ҳосилдорликни ошириш, юқори сифатли хом ашё ишлаб чиқариш, тармоқдан кўп даромад олишни таъминловчи зарур чора-тадбирларни амалга оширишлари лозим. Бу айни пайтда кечиктириб бўлмайдиган муҳим вазифадир.

Ўтган йилги натижаларни таҳлили бир гектар ер деҳқонга қанча даромад келтирди деган саволни ўртага қўяди. Мамлакат бўйича бу кўрсаткич қуйидагича бўлди: пахтадан 23329 сўм, ғалладан 4681 сўм, картошкадан 33637 сўм, сабзавотдан 19764 сўм, полиздан 6759 сўм. Лекин кўпгина вилоятларда бу кўрсаткичлар турлича. Масалан, пахтадан Қорақалпоғистонда 5823 сўм, Жиззахда 8493 сўм, Сирдарёда 7214 сўм, ғалладан Самарқандда 2621 сўм, Қашқадарёда 1983 сўм, Жиззахда 1857 сўм даромад олинди. Бу ниҳоятда ташвишли ҳолдир.

Чорвачиликда ислоҳотларнинг самараси сезилаётган бўлсада, камчиликлар кўп. Афсуски, баъзи жойларда хўжаликлар ихтиёридаги фермалар ҳиссадорлик жамиятларига айлантирилгач ёки хусусийлаштирилгач хўжалик ва туман раҳбарлари чорвани ўз ҳолига ташлаб қўйдилар. Мулкни ўз тасарруфига олган тадбиркорларда эса маблағ, техника воситалари, ишда тажриба етишмагач, маҳсулот етиштириш камайиб кетди. Қорамоллар, қўйэчкилар сони камайиш ҳоллари рўй берди.

Ўтган йилни 1994 йил билан таққослаганда ачинарли аҳвол кўзга ташланади. Қорамоллар сони 214,5 минг бошга камайди. Бу кўрсаткич Самарқандда 20 минг бош, Сурхондарёда 28,1 минг бош, Тошкентда 27,5 минг бош, Фарғонада 14,7 минг бошни ташкил қилади. Қўй ва эчкилар сони 280,4 минг бошга озайди. Баъзи жойларда аҳвол янада ёмон. Бунга Бухоро, Навоий, Самарқанд, Сурхондарё, Фарғона вилоятларини мисол тариқасида кўрсатиш мумкин. Тармоқда бундай ташвишли вазият табиийки гўшт, сут ишлаб чиқаришга ўз таъсирини ўтказди. Айниқса, Қорақалпоғистон Республикаси, Самарқанд, Сурхондарё, Сирдарё, Тошкент, Андижон, Бухоро вилоятларида бу борадаги аҳвол ғоят ачинарлидир.

Ўтган йили вазирлик тизимидаги бирлашмалар аҳолига 15 турдаги хизмат кўрсатди. Бу 154 миллион сўмни ташкил қилади. Мазкур рақам 1994 йилга нисбатан 2,7 баравар кўп. Лекин ҳақиқий аҳволни таҳлил қиладиган бўлсак, бу жуда оз. Бирлашмалар ўз ишини давр талаблари даражасида тартибга солишлари, режаларини хўжаликларнинг эҳтиёжини ўрганиб, тузишлари лозим. Ана шунда хизмат кўрсатиш соҳасида дурустроқ натижага эришиш мумкин.

Ҳайъат мажлисида йил таҳлили билан бирга жорий йилги вазифалар тўғрисида ҳам батафсил сўз юритилди. Амалга ошириладиган ишлар, ўтган йилги хато ва камчиликларнинг такрорланишига йўл қўймаслик, ислоҳотларни изчил давом эттириш масалалари муҳокама қилинди. Ҳар бир раҳбар ўз олдига аниқ дастур асосида режа белгилаши лозимлиги кўрсатиб ўтилди.

Йиғилишда иқтисодиёт бош бошқармаси бошлиғи О.Хушмуродов, деҳқончиликда илғор технологиялар бош бошқармаси бошлиғи Р.Исаев, фан-техника янгиликларини тарғиб қилиш ва жорий қилиш бош бошқармаси бошлиғи С.Салимовларнинг ўтган йилда амалга оширилган ишлар юзасидан ҳисоботлари тингланди. Муҳокама қилинган масалалар юзасидан қарор қабул қилинди.

Ҳ. БОЛТАЕВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОНДА ФУТБОЛНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ АСОСЛАРИ ВА ПРИНЦИПЛАРИНИ ТУБДАН ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Бошланиши 1-бетда).

сида фойдаланиш ҳуқуқига эгадир.

5. Белгилаб қўйилсинки:

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари Футбол федерацияларининг президентлари ҳисобланадилар;

олий лигани тузиш чемпионатлар ва биринчиликларни ўтказиш регламентига мувофиқ спорт принципига кўра амалга оширилади. Ушбу клубда ўсмирлар ва болалар командалари мавжуд бўлиши команданинг олий лигага киришининг зарур шарти ҳисобланади;

1-лига спорт ва ҳудудий принциплар бўйича Қорақалпоғистон Республикасидан, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан камида биттадан командадан иборат этиб тузилади;

футбол командаларини шакллантириш 1996 йил 1 мартгача тугалланиши керак.

6. Клуб футбол командалари учун ўринбосарлар тайёрлашни янада яхшилаш мақсадида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари тегишли вазирликлар ва идоралар билан биргаликда:

1996-1997 йилларда барча мактабларни спорт майдонлари билан таъминласинлар;

1996-1997 йилларда вилоят марказларида ўсмирлар футбол мактаб-интернатлари очсинлар.

Юқорида айтиб ўтилган мактаблар ўртасидаги ҳар йилги мусобақалар ҳудудий (минтақа) принцип бўйича маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан ўтказилсин.

7. Узбекистон Футбол федерацияси Давлат спорт қўмитаси ва Тошкент шаҳар ҳокимлигининг Футбол бўйича спорт маҳорати республика мактабини «Пахтакор» футбол клубига бериш ҳақидаги таклифлари қабул қилинсин.

8. Футбол мавсуми якунлари бўйича йилнинг энг яхши футболчиси учун ва йилнинг энг яхши тренери учун журналистлардан сўров йўли билан аниқлаб топшириладиган Узбекистон Республикаси Президентининг махсус соврини таъсис этилсин.

9. Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда, жаҳон амалиётидан келиб чиқиб, футболни ривожлантиришга фаол кўмаклашаётган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар учун солиқ имтиёзлари ва бошқа имтиёзлар тизимини қўллаш юзасидан таклифларни икки ҳафта муддатда ишлаб чиқсин ва Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

10. Давлат спорт қўмитаси Давлат мулки қўмитаси билан келишган ҳолда Тошкент, Нукус шаҳарларида ва вилоят марказларида йирик стадионлар негизида очиқ турдаги акционерлик жамиятлари ташкил этиш дастурини икки ой муддатда Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Уларнинг устав сармоясини шакллантиришда акциялар пакетининг қуйидагича тақсимланиши назарда тутилсин:

давлатга — объект мол-мулкнинг тенг қиймати;

бошқа муассисларга (юридик ва жисмоний шахсларга) — ўзларининг улушларига мувофиқ.

1998 йилдан бошлаб республикадаги кўрсатиб ўтилган стадионлар тўлиқ ўзини ўзи маблағ билан таъминласин.

11. Футболни ривожлантиришнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш мақсадида:

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари бир ой муддатда футбол клубларини тузиш ва ривожлантиришга ҳамда уларнинг моддий базасини мустаҳкамлашга кўмаклашиш юзасидан аниқ чора-тадбирларни амалга оширсинлар;

Давлат спорт қўмитаси Узбекистон Футбол федерацияси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда бир ой муддатда мавжуд стадионларни қайта рўйхатдан ўтказсин;

қайта рўйхатдан ўтказиш якунларига кўра 1996 йил 1 апрелгача футбол майдонларини реконструкция қилиш, 1996 йил 1 сентябргача эса Нукус шаҳрида ва вилоят марказларидаги стадионларнинг қолган объектларини жорий ва мукаммал тузатиш зарур, деб ҳисоблансин.

Шу мақсадларда:

Узбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги бош пудратчи ва бош лойиҳаловчи этиб, «Узмонтажмахсусқурилиш» уюшмаси ҳамда Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги — субпудрат ташкилотлар этиб тасдиқлансинлар;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари капитал қурилиш бош бошқармалари футбол майдонини реконструкция қилиш, стадионларни жорий ва мукаммал тузатиш ҳамда обод қилиш бўйича буюртмачилар этиб белгилансинлар. Ишларни маблағ билан таъминлаш республика ва маҳаллий бюджетларнинг ҳамда ҳомийларнинг маблағлари ҳисобидан амалга оширилсин;

ушбу ишларнинг буюртмачилари бош пудратчилар ва бош лойиҳаловчиларни маблағ билан таъминласинлар ҳамда энергия таъминоти, иссиқлик таъминоти, сув таъминоти ва канализация объектлари бўйича тегишли техник шартларни берсинлар;

бош пудратчига лойиҳалашни ва алоҳида сметалар ва чизмалар бўйича қурилишни бир пайтда маблағ билан таъминлашга рухсат этилсин.

12. Молия вазирлиги Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлигига тузилган контрактлар ва уларнинг Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигида ва вакил қилинган банкларда экспертиза қилиниши асосида, футбол майдонларини комплекс реконструкция қилиш учун уруғлик, хорижий ускуналар, жиҳозлар ва бошқа зарур воситалар ва материаллар сотиб олишга тегишли равишда конвертация қилишни назарда тутган ҳолда сўмлардан аванс ажратсин.

Пул-кредит сиёсати бўйича республика комиссияси, зарурат бўлганда, Узбекистонда футболни ривожлантиришга маблағ қўядиган хорижий фирмаларга маблағларни республика валюта биржасида конвертация қилишни назарда тутсин.

13. Тошкент шаҳар ҳокимлиги 1996 йил 1 мартгача Узбекистон Республикаси Давлат спорт қўмитаси, Футбол федерацияси ва Футболни ривожлантириш фондини жойлаштириш учун бино ажратиш масаласини ҳал қилсин.

14. «Узкимёсаноат» уюшмаси икки ҳафта муддатда уюшма корхоналарида резина тўплар ва футбол тўплари учун резина камералар ишлаб чиқаришни ташкил этиш юзасидан таклиф тайёрласин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин. 1996 йилда камида 500 минг дона резина тўплар ва камералар тайёрланишини таъминласин.

15. «Узбекенгилсаноат» давлат уюшмаси 1996-1997 йилларда спорт товарлари ишлаб чиқарувчи етакчи фирмалар билан биргаликда сифатли футбол анжомлари ва спорт кийимлари ишлаб чиқарувчи қўшма корхоналар ташкил этсин. Бунда Халқ таълими вазирлиги ва «Узбексавдо» давлат уюшмасининг спорт анжомлари, Футбол тўплари ва ўқувчилар учун спорт кийимлари ишлаб чиқариш бўйича буюртманомалари бажарилишини таъминласин.

Молия вазирлиги Давлат солиқ қўмитаси ва «Узбексавдо» давлат уюшмаси билан биргаликда «Узбекенгилсаноат» давлат уюшмаси томонидан мактаб ўқувчиларининг жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари билан шуғулланишлари учун ишлаб чиқариладиган товарлар қийматига берилиши мумкин бўлган солиқ имтиёзлари ҳақидаги таклифларни 15 кун муддатда кўриб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

16. Узбекистон Республикаси ўқув юртларига қабул қилиш давлат комиссияси малакали мутахассислар — тренерлар тайёрлаш учун Узбекистон Давлат Жисмоний тарбия ва спорт институтининг футбол булимига 1996 йилдан бошлаб ҳар йили 75 уриндан иборат квота ажратсин.

17. Давлат Спорт қўмитаси Узбекистон Футбол федерацияси билан биргаликда:

икки ой муддатда футбол командалари тренерларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш бўйича махсус курслар ташкил этсин, ушбу курсларни зарур моддий база билан таъминласин:

20 кун муддатда футбол клуби билан контракт тузиш ҳуқуқини берувчи тренерларга қўйиладиган малака талаблари ҳақидаги низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

Тренер томонидан малака талаблари бажарилган тақдирдагина контракт тузилиши ва тренернинг футбол командасига раҳбарлик қилишга йўл қўйиладиган тартибни белгиласин.

18. Узбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги, Молия вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги ва Давлат Спорт қўмитаси 10 кун муддатда спорт мактаблари ва билим юртлари раҳбар ходимлари, тренер-ўқитувчиларининг, шунингдек, инструктор-методистларининг меҳнатига ҳақ тўлаш бўйича разрядларни умумтаълим мактабларининг раҳбарлари ва ўқитувчилари меҳнатига ҳақ тўлаш разрядларига мувофиқлаштириш юзасидан таклиф киритсинлар.

19. Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва унинг жойлардаги органлари футбол клубларини спортга ихтисослашган малакали тиббий ходимлар ҳамда зарур дори-дармонлар билан таъминласинлар.

20. «Узбексавдо» давлат уюшмаси, «Маҳаллий саноат» корпорацияси, Маданият ишлари вазирлиги ҳокимликлар билан биргаликда стадионларда футбол ўйинлари ўтказилаётган вақтда савдо қилишни ва маданий-томоша тадбирларини уюштирсинлар.

21. Оммавий ахборот воситалари мамлакатда оммавий футбол ҳаракати ривожланишини, энг яхши футбол клублари, спорт мактаблари, физкультура жамоалари, мутахассислар ва тренерларнинг фаолиятини мунтазам ва кенг ёритсинлар.

22. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазирнинг уринбосари С. Саидқосимов ва Узбекистон Футбол федерацияси президенти Э. Алматов зиммасига юклансин.

Қарорнинг бажарилиши 1996 йил апрель ва август ойларида, кейинчалик эса 1997-1998 йилларнинг ярим йилликлари бўйича кўриб чиқилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1996 йил 17 январь.

ИСЛОҲОТ МЕВАСИ ТОТЛИ

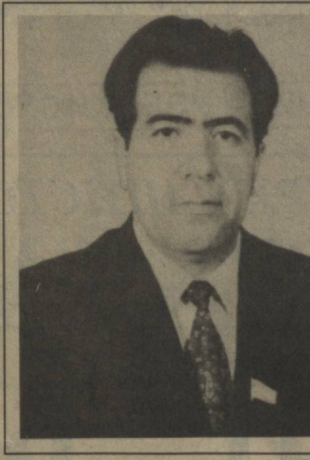

Суҳбатдошимиз Амин Ҳамроевич Тожиевнинг мутахассислиги инженер. Олий ўқув юртини тугатгач, ишни оддий механикликдан бошлаб, хўжалик, туман раҳбари, Қорақалпоғистон Республикаси ва Ўзбекистон миқёсида масъул лавозимларда ишлади. Айни пайтда у Элликқалъа тумани ҳокими. Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати. Қуйида амалга оширилаётган ишлар, иқтисодий ислоҳотлар самараси тўғрисидаги суҳбатни ўқийсиз.

— Амин Ҳамроевич, бозор иқтисодиёти иш юритишнинг самарали усулларини излаб топиш, илғор тажрибаларни ишлаб чиқаришга дадил жорий қилишни тақозо қилмоқда. Туманда бу борада олиб борилаётган ишларнинг аҳволи қандай?

— Бизда дастлаб мутахассислар, хўжалик раҳбарлари томонидан бозор иқтисодиётининг қонун-қоидалари пухта ўрганилди. Зарур бўлса уни ўзлаштиролмаган бошлиқлар билан алоҳида шуғулландик. Юқорида таъкидлаганингиздек, ҳозирги шароит тадбиркор, уддабурон, омилкор бўлишни талаб қилмоқда. Халқ хўжалигининг қайси соҳасида ишлашидан қатъий назар ҳар бир киши шу хислат соҳиби бўлиши лозим.

Туманда асосий тармоқ пахтачилик ҳисобланади. Тўрт йилдирки, тармоқ режаси ортиғи билан уддаланиб келинмоқда. Бунинг асосий сабаби иш юритиш ўзгарганлигидадир. Жамоа ва давлат хўжаликлари ўрнида деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмаси вужудга келди. Айни пайтда туманда 1935 та ана шундай жамоа фаолият кўрсатмоқда. Масалан, кўпчилик фермерларнинг экин майдони 10-25 гектарни ташкил қилади. Уларга ер ажратишда биринчи навбатда фермер хўжалигига бошлиқ бўлган деҳқоннинг иш қобилияти, унинг меҳнатсеварлиги ва ўша ердаги аҳолининг сони ҳисобга олинди. Ҳар бир деҳқон хўжалиги ўз майдонида алмашлаб экишни йўлга қўйиши шарт қилиб қўйилди.

Ўтган йилдан бошлаб хўжаликлар ўрнида деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмалари вужудга келди. Бунинг учун қарийб бир йил тайёргарлик кўрилди. Қорақалпоғистон Республикасида биринчи бўлиб, янгича иш юритишни жорий қилиш борасидаги лойиҳаларни Узбекистон Қишлоқ хўжалиги фанлари академияси олимлари келиб ўрганишди ва ўз фикрларини билдиришди. Ҳар бир деҳқон хўжалигининг банкда ҳисоб рақами очилди, муҳрлари тайёрланди. Етиштирилган маҳсулотни топшириш бўйича ҳар бир деҳқон хўжалиги керакли ташкилот билан шартнома тузди. Бу ишларнинг ҳаммасида фермерларда етарлича тажриба бўлмаганлиги учун ёрдам берилди. Хуллас, хўжалик юритишнинг янгича усули ўзини оқлаяпти.

Биринчи йилги натижа, яъни 1995 йил дуруст якунланди. 40100 тонна пахта тайёрланиб, бу борадаги топшириқ ошиғи билан уддаланди. Асосий тармоқдан 100 миллион сўмга яқин соф даромад олиш мўлжалланмоқда. Хўжалик юритишнинг янги усули туфайли одамларда ишга манфаатдорлик ошди, пировард натижага ўзлари тўла хўжайин эканликларини тушуниб етишди. Шу боис Ал-Хоразмий номли, «Боғёп», Ғ. Одилов номли, «Тоза Амиробод» деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмасида ҳосилдорлик ошди.

— Қишлоқ хўжалигида иш билан банд бўлган аҳоли сонини имкон даражасида қисқартириш, бўш қолган одамларни эса қишлоқда хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириб, унга жалб қилиш дастури илгари сурилмоқда. Бу борада нима ишлар қилиняпти?

— Давлатимиз томонидан илгари сурилаётган ушбу дастурни қўллаб-қувватлаймиз. Боиси бизда қишлоқ хўжалигида кўп одам банд, хизмат кўрсатиш соҳаси яхши ривожланмаган.

Ҳозир туманда 100 мингдан зиёд киши истиқомат қилади. Тўғри, унинг асосий қисми қишлоқ хўжалиги юмуши билан банд. Бултур деҳқон (фермер) хўжаликлари ташкил қилингач, тармоқда ишловчилар сони маълум даражада камайди. Биз иш юритишнинг моҳиятини тушунтиргач, одамлар онгли равишда ўзлари хизмат кўрсатиш соҳаларига ёки қишлоқлардаги кичик корхоналарга ўтиб ишлашмоқда.

Тўғри, ҳали бу борада амалга ошириладиган ишларимиз жуда кўп. Биринчи навбатда хом ашёни харид қилиб оладиган, уни қайта ишлаш корхоналарига етказиб берадиган ташкилотларни тузишимиз керак. Ҳозир бу борада иш олиб борилмоқда.

Ҳозир республика Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра ўзлаштирилаётган ерларда 100 янги деҳқон (фермер) хўжалиги тузиш устида иш олиб борилмоқда. У ерда деҳқон хўжаликларига уй-жой ҳам қурилади. Улар учун барча шарт-шароит бўлган замонавий посёлка яратилади. Хўжаликлар иш бошлаб, иқтисодиёти ўнглангач, сарфланган маблағлар учун давлат билан ҳисоб-китоб қилинади. Мазкур лойиҳани уч йилда амалга ошириш режалаштирилган.

— Қишлоққа саноатни жадал олиб кириш, хом ашёни қайта ишловчи ихчам корхоналарни кўпайтириш борасида ҳам қатор тадбирлар амалга ошириляпти. Биринчи навбатда халқимизнинг қадимий ҳунармандчилигини тиклашга алоҳида эътибор беряляпти. Ҳозир туманда 247 та кичик ва хусусий корхона фаолият кўрсатмоқда. Уларда бир неча ўн хил маҳсулот ишлаб чиқаряляпти. Кўпгина маҳсулотлар сифати ниҳоятда яхши, уларга қўшни вилоятлардан буюртмалар тушмоқда. Шу билан юзлаб одамлар иш билан таъминланди.

Ўтган йилларда иккита хўжаликда консерва заводлари ишга тушди. Уларнинг ҳар бири ёз мавсумида 3 миллион шартли консерва банкаси тайёрлаш қувватига эга. Икки хўжаликнинг етиштирган мева ва сабзавотлари мазкур корхоналарга топширяляпти.

Яна иккита хўжаликда сутни қайта ишлайдиган иккита корхона қуриш режалаштиряляпти. Заводнинг ҳар бири 10 тонна сутни қайта ишлаш қувватига эга бўлади. Уларда ўндан зиёд маҳсулот ишлаб чиқарилади.

Икки йилдирки, туман маркази Бўстон шаҳрида Туркия билан ҳамкорликда қурилган «Элтекс» тўқимачилик комплекси фаолият кўрсатяпти. Корхонага пахта хом ашёси келтирилиб, у ердан тайёр маҳсулот ҳолида чиқариб олинади. Ҳозир туманда етиштирилган пахтанинг маълум қисми шу ерда қайта ишланяпти. Кўриниб турибдики, бу борада маълум ишлар амалга ошириляпти. Лекин ҳали амалга ошириладиган тадбирлар ҳам кам эмас. Бизда бу борада дастур тузилган.

Айни пайтда ижтимоий ҳимоя муҳим вазифадир. Ҳар бир деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмасида мазкур масалага ниҳоятда эътибор беряляпти. Уюшма ҳудудида истиқомат қилувчи ҳар бир кишига у хўжаликнинг аъзоси бўлиш-бўлмаслигидан қатъий назар ёрдам беряляпти. Ҳар бир жамоада бунинг учун алоҳида фондлар мавжуд.

Ўтган йили тумандаги 26,5 минг мактаб ўқувчиси икки марта «Элтекс» комплексида ишлаб чиқарилган кийим-кечак билан текин кийинтирилди. Бу ишни келгусида яна давом эттириш ниятимиз бор.

Туман марказида 70 гектар майдонли истироҳат боғи ташкил қилинган. 65 гектар майдонда ботаника боғи яратилди. Янги режаларимиз кўп. Биз имкониятлардан оқилона фойдаланиб, ислоҳотларни жадаллаштираверамиз.

Суҳбатдош: Ҳ. КАРИМОВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Халқимиз «қиш ғамини ёзда е», деб жуда топиб айтган. Чунки элимиз дастурхони тўкин, рўзғорларимиз бут, ҳаётимиз фаровон бўлишини дилига жой айлаган чорвадорлар озуқани кўпайтиришга алоҳида эътибор берадилар, яъни халқимизнинг юқоридаги таъбири билан айтганда, қиш ғамини ёзда кўриб қўйишади.

Пойтахт вилоятининг «Оққўрғон» ширкатлар бирлашмаси чорвадорлари ана шундай режали ва оқилона иш тутишмоқда. Хўжалик фермасида шу кунларда 1200 бош қорамол тўқ ва соғлом парваришланаяпти. Шундан 450 боши соғин сигирларни ташкил этади.

СУРАТЛАРДА: ***1. Ғарам-ғарам озуқа - фермага! 2. (чапдан) Бош зоотехник Маҳкам Соурбоев ва тракторчи Абдуғани Аимбетовлар.***

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ЕРГА МЕҲР — ЭЛГА МЕҲР

Деҳқончиликда ҳосилдорликни жадал оширишга тўсқинлик қиладиган сабаблардан бири мелиорация жиҳатидан нобоп ерларнинг мавжудлигидир. Илмий тадқиқотларнинг кўрсатишича, кучсиз шўрланган ерларда ҳосил 20—25, ўртача шўрланганда 35—40, кучли шўрланганда 80 фоиз камаяди.

Шўр босган ва шўрланишга мойил суғориладиган ерларда ғўза ва ғўза билан алмашлаб экиладиган қишлоқ хўжалик экинларини етиштириш, уларнинг ўсиши, ривожланиши ва ҳосилдорлигига салбий таъсир қилувчи ортиқча зарарли тузларни йўқотиш бўйича ўзига хос агротехник ва мелиоратив тадбирлар ўтказиш жоиздир. Ҳозирги шу ойларда уларни тез ва сифатли қилиб ўтказиш долзарб масала бўлиб ҳисобланади.

Ерлар мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун қуйидагиларни амалга ошириш зарур:

— механик таркиби енгил тупроқлар таркибида 0,2—0,5 фоиз сульфат-хлоридли туз бўлса, бир гектар ерни 1,5, сульфат-натрий сифатида бўлганда 1,0 минг кубметр сув, 0,5—1,0 фоиз туз бўлса тузлар сифатига мос равишда 4,0; 3,5; 1,0—2,0 фоиз бўлганда 6,5—5,5; 2,0—3,0 фоиз — 7,0—6,5; 3—4 фоиз бўлса 8,0 ва 7,5 минг кубметр сув билан ювиш талаб этилади.

— ўртача қумоқ тупроқларда юқорида кўрсатилган туз миқдори ва сифатига эътибор берилган ҳолатда 3,0; 1,0; 5,5 ва 4,0; 8,5 ва 7,5; 10,0 ва 9,5; 11,5—11,0 минг кубметр;

— механик таркиби оғир, таркибидаги тузларни кам берадиган тупроқларни ювиш учун 4,0 ва 2,5; 10,0 ва 7,0; 15,5 ва 15,0; 19,0; 21,5 ва 21,0 минг кубметр сув сарфланади.

Ишлаб чиқариш шароитида олиб борилган кузатишларнинг кўрсатишича, қадимдан суғориб келинган тупроқларда вегетация охирида мавсумий туз йиғилиши нисбатан камроқ, шунинг учун ҳам суғориш даласининг кўпчилик қисмида тупроқни кучсиз даражада шўр босиши мумкин, ўртача ва кучли шўрланиш даражаси эса унча кўп бўлмаган майдонда (12—15 фоиз), асосан микрорельефнинг баландликларида кузатилади. Шунинг учун ҳар бир суғориш ва ювилиш даласида бу ҳолатга алоҳида эътибор берилиши керак.

Бунда ерни текислаш муҳим аҳамият касб этади, ерни ювиш учун кўп сув сарфланадиган далаларда ювиш меъёри узлуксиз эмас, сувни бўлиб-бўлиб, танаффус билан ювиш натижа беради. Бунда механик таркиби енгил бўлган тупроқларда сув шимилгандан кейин 2—3 кун, ўртачаларида 5—6 ва охирида 7—8 кундан кейин қайта сув қўйиш керак.

Шўр заҳоб сатҳини жадал пасайтириш мақсадида очиқ ётиқ коллектор-зовур шохобчаларининг солиштирма, то шўрдан холос бўлиб, сизот сувлар чучук бўлгунга қадар, узунлигини гектарига 47—70 метрга, битта тик зовурнинг заҳ қочириш майдонини 100—150 гектарга етказиш мақсадга мувофиқдир.

Кучли шўрланган, яъни қишлоқ хўжалик оборотидан чиққан ерларда 120—125 минг гектар ерни мелиоратив дала учун ажратиб, у ерда суғориш шохобчалари мажмуини қайта қуриш, майдонларни ялпи текислаш, ҳар бир жойнинг шароитига мос келадиган зовур шохобчасини қуриш, ерларга гўнг солиб чуқур юмшатиш, ялпи шўр ювиш ўтказиш, алмашлаб экишни жорий этиш бўйича агромелиоратив тадбирларни амалга ошириш талаб этилади.

Дарвоқе, республикамизда 50 минг гектарга яқин мелиорацияси ниҳоятда мушкул — кучли шўрланган, ганч, арзик, шўх қатламли ерлар мавжуд бўлиб, уларда қуйидагиларни амалга ошириш керак: 30—40 т/га миқдорда гўнг, лигнин ёки майдаланган ғўзапоя солиб, чуқур юмшатиш, 8—9 минг м3/га меъёрда сув бериб, ялпи сув ювиш ўтказиб, оралиқ экинлар экиш. Эҳтиёж ва маблағ бўлса, қўш қаватли зовур қуриш тавсия этилади. Бундай ерларни иложи борича донли ва озуқабоп экинларга ажратган маъқул.

Каналлар тубидан сув шимилишининг олдини олиш мақсадида ўзига хос тадбирларни қўллаш, акс ҳолда заҳоб сатҳини кўтариб ерлар мелиоратив ҳолатини ёмонлаштиришга олиб келади, янги қурилаётган ва эскиларида сув шимилишига қарши чораларни кўзда тутиш, коллектор-зовур , суғориш шохобчаларидан самарали фойдаланиш мақсадида махсус фойдаланиш хизматини ташкил этиш зарур.

2—3 йилда коллектор ва зовурларни тозалаш ва таъмирлаш; Бунинг учун ҳар бир туманда ҳаракатчан механизациялаштирилган гуруҳ тузиб, навбат билан коллектор-зовур, суғориш шохобчаларини тозалашга эришмоқ мумкин.

Оролбўйи ҳудудида экологик шароитни соғломлаштириш, икки дарёга шўр зовур сувларини ташлашни камайтириш учун Амударёнинг чап ва ўнг қирғоқларида коллекторлар қуришни тезлаштириш муҳимдир.

Шунингдек, Узбекистонда 200 минг гектаргача юза қатлами бузилган ерлар мавжуд. Уларни рекультивация қилиш мақсадида қуйидагиларни амалга ошириш зарур:

— техникавий рекультивация қилиш, яъни ернинг бузилган юза қатламига унумдор тупроқ солиш;

— нефть ва газ қувурлари ўтган ерлар унумдорлигини тиклаш;

— канал ковланганда, геология-қидирув ишларидан ҳосил бўлган баланд-пастликларни текислаш ва унумдор тупроқ солиш;

— нефть чиқиндилари билан бузилган ерларни тоза тупроқ билан аралаштириб, минерал активаторлар солиш, чуқур ҳайдаш талаб этилади.

Юқоридаги тадбирлар ўз вақтида ва сифатли ўтказилса, ер унумдорлиги ошади, бинобарин, мўл ҳосил олиш учун мустаҳкам замин яратилади.

Қ. МИРЗАЖОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси пахтачилик илмий-тадқиқот институти мелиорация бўлимининг раҳбари, ЎзҚХФА мухбир аъзоси.

Тўкинчилик яратаётганлар

ҲАЙИТБОЙНИНГ БОЙЛИГИ

Жалолқудуқ туманида деҳқон (фермер) хўжаликлари ҳақида гап кетгса, кўпчилик Амир Темур номли жамоа хўжалигидаги «Уста Ҳотамқул» кўп тармоқли фермер хўжалигини биринчилар қаторида тилга олади. Бунинг боиси бор, албатта. Жамоа олиб бораётган ишлар таҳсинга лойиқ.

Бу фермер хўжалиги ўз фаолиятини анча илгари, яъни бош фермер Ҳайитбой ака Ҳотамов меҳнат фахрийлигига чиққандан кейин бошлаган. Тиниб-тинчимаган Ҳайитбой ака меҳнат фахрийлик даврида ҳам бекор юришни ўзига эп кўрмади. Айниқса, республикамиз мустақилликка этишгач, ҳукуматимиз томонидан тадбиркорларни, ишбилармонларни қўллаб-қувватлаётганлиги уни янада янги ишлар қилишга даъват этди. Элимга ҳалол хизмат қилай деб юрган отахонга бу айни муддао бўлди.

Шу мақсадда у 1990 йил Андижонсой бўйидаги 15 сотих ташландиқ ерни ўзлаштириб обжувоз қурди. Ҳозир ана шу обжувоз бир кунда 7 тонна шолини қайта ишлаш имкониятига эга бўлди.

Отахон шу билангина қаноат ҳосил қилиб қолмай, обжувоз ёнига бир кунда 1200 килограмм буғдойни қайта ишлайдиган тегирмон, кейинчалик улар қаторига мойжувоз, макка донини қайта ишлайдиган цехлар қурди. Лекин ота кўнгли ҳамон тинчимас, нималардир камлик қилаётгандек эди. Ниҳоят узоқ хаёлида ўйлаб, пишириб юрган нарсасини амалга оширига қарор қилди.

У оила аъзоларига чорвачилик фермер хўжалиги тузсак қандай бўлар экан, деб маслаҳат солганида бу фикр уларга ҳам маъқул бўлди.

— Бу осон иш эмас, — деди отахон. — Бир ёқадан бош чиқариб қаттиқ ишлашга тўғри келади. Ана ўшанда кўзланган мақсадга эришилади.

— Сиз бош бўлиб турсангиз бас, биз бу ёғини бемалол уддалаймиз, — дейишди улар бир овоздан.

Шу тариқа яхши ният билан фермерлар иш бошлашди. Аввалига уста Ҳотамқул номли фермер хўжалиги, 1995 йилнинг январидан бошлаб кўп тармоқли чорва фермер хўжалиги сифатида яна фаолиятини давом эттирди.

Бир йил ичида улар чорва моллари сонини 45 бошга етказишди. Жамоа хўжалиги томонидан 5 гектар ер берилди.

Дарҳақиқат, 45 бош молни боқишнинг ўзи бўлмайди. Баъзан болалар қийналиб қолганда ота уларга кўмаклашади. Ўзи 67 ёшга кирса ҳам болалари билан тенгма-тенг ҳаракат қилади. Чунки улар катта ишга қўл уришган эди-да.

Отахон доим бир ишни бошладингми уддасидан чиқ, агар эплолмасанг бекорга чиранма дейди. Ўзи ҳам бирор ишни бошладими ишни охирига етказмагунча тинчимайди, кўнгли ҳам жойига тушмайди. Дастлабки қийинчиликлардан қўрқиб аро йўлда ташлаб кетиш унинг учун ёт нарса. Негаки ёшлигида кўп машаққатлар чекиб суяги меҳнатда қотган отахон анча-мунча ўткинчи қийинчиликларни писанд қилмайди. Болаларига ҳам сабр-тоқат билан ҳаракат қилсанг, ғўрадан ҳолва битар, деб такрор-такрор уқтирарди.

Ҳақиқатан ҳам тинимсиз қилинган меҳнатлар ўз самарасини берди. Парвариш қилинаётган сигирлардан 15 таси сутга кирди. Улар ҳар куни говмишлардан 200-250 литр серқаймоқ сут соғиб олиб, уни сут комбинатининг Жалолқудуқ филиалига топшириб, 500—550 сўмдан нақд пул олишмоқда. Ана шу пулнинг ярми ишчилар учун иссиқ овқатга сарфланмоқда.

Яқинда улар шу кунгача кўрилган даромадни ҳисоб-китоб қилишганда, хурсанд бўлишди. Давлатга шу кунгача 17 тонна сут ва 1117 килограмм гўшт топшириб, 80.000 сўм фойда кўришибди. Шу фойда ҳисобидан улар МТЗ-80 маркали 1 та янги трактор сотиб олдилар. Чорва моллари қишлайдиган янги 42 метрлик молхона қуришди. Бу ишларнинг ҳаммасини улар ўз кучлари билан барпо этишди. Қолган фойда эса фермер хўжалигини янада ривожлантириш учун сарфланмоқда. Айниқса шу нарса қувончлики, фермада меҳнат қилаётган 12 нафар ишчилар болаларининг озиқ-овқатидан тортиб то кийим-бошигача бепул. Шунингдек, уларга ҳар ойда 500—600 сўмдан иш ҳақи ҳам бериб борилади. Бундан чексиз мамнун бўлган чорвадорлар кечаю-кундуз тинмасдан фермер хўжалигини янада ривожлантириш учун астойдил меҳнат қилишмоқда.

Бундан ташқари Ҳайитбой отанинг тадбиркорлиги туфайли ўзларига берилган 5 гектар майдонга эрта баҳорда «гибрит» навли уруғлик маккажўхори экишган эди. Уларнинг йил бўйи қилган фидокорона меҳнатлари туфайли маккажўхоридан мўл ҳосил олинди. Жамоа хўжалиги билан тузилган ўзаро шартномага асосан фермерлар хўжаликка ҳар бир килограмм макка донини 10 сўмдан сотдилар. Бу пуллар эвазига жамоа хўжалигидан қорамоллар учун омухта ем олиниб, озуқа излаб сарсон бўлишдек машаққатлар ҳам осонликча ҳал этилди. Шу билан бирга макканинг силоси ўзларига қолди.

— Мен қарисам ҳам газеталарни ўқиб., телевизорни канда қилмай кузатиб бораман, — дейди фермер Ҳайитбой ота биз билан суҳбатда. — Президентимизнинг чиқараётган қарорлари, телевизорда гапирган гапларини жуда қўллаб-қувватлайман. Айниқса юртбошимиз яқинда бизга ўхшаб янги тузилган фермер хўжаликларига ғамхўрлик қилиб, ўзларининг ишларини яхши йўлга солиб олгунга қадар 2 йил солиқлардан халос этиш тўғрисидаги фармон мени ниҳоятда қувонтирди. Мен ҳам мана шу даврда ўз ишларимни яхши йўлга солиб олишга ҳаракат қиламан. Бу ғамхўрликлар учун юртбошимизга чексиз миннатдорчилик изҳор этаман, — деб сўзини тугатди отахон.

Айни кунларда тадбиркор фермерлар жамоасида чорва қишлови муваффақиятли ўтмоқда. Қишловга 110 тонна силос, 5 тонна беда пичани, етарлича ёнилғи жамғарилибб, чорва моллари қишлайдиган бинолар таъмирлаб қўйилганди.

Ушбу фермер хўжалиги аъзоларининг келгусидаги режалари улкан. Улар келажакда чорва моллари сонини 100 бошга етказишиб давлатга кунига 700—800 литрдан серқаймоқ сут ва ойига 2 тонна сифатли гўшт топширишни режалаштиришаётир. Бу билан улар мустақил республикамиз аҳолисини гўшт ва сут маҳсулотига бўлган талабини қондиришга ўзларининг муносиб улушини қўшишга аҳд қилишган.

А. АБДУРАҲИМОВ.

Ғаллаорол туманидаги «Ғаллаорол» агрофирмаси чорвадорлари қорамолларни қишловдан талофатсиз олиб чиқишга ҳаракат қилишмоқда. — Ем-хашак, силос ва бошқа озуқалар ўз вақтида ва етарли жамғарилган, — деди бош зоотехник Неъмат Қурбонов. — Шу туфайли молбоқарларимиз ўзларига бириктирилган сўқимларни қатъий рацион асосида боқишмоқда.

СУРАТДА: ***бош зоотехник Н. Қурбонов ва молбоқар Мусурмон Маматов.***

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ олган сурат.

ОРОЛ БЎЙИ ЯНГИЛИКЛАРИ

ЧИМБОЙ гуруч заводида йилнинг дастлабки кунлариданоқ ҳар кеча-кундузда 110 тонна шоли қайта ишланиб, 50 тонна омухта ем тайёрлана бошланди. Бу ўтган йилнинг шу давридагига қараганда бир ярим баравар кўплир. Корхона очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятига айлантирилгани муваффақият гарови бўлди. Даромад ҳам шунга яраша ортмоқда.

* * *

ҚУРИҚ Элликқалъа туманидаги «Дўстлик» фермер хўжаликлари уюшмасининг 100 дан кўпроқ хонадонида «зангори олов» ёнди. Бу туман газлаштириш идораси ва «Алвон» кичик корхонаси куч-ғайрати натижаси бўлди. Шу тариқа тумандаги барча овулларга табиий газ етиб келди.

Хўжайлидаги «Мой» акционерлик жамияти ўтган йилни муваффақият билан якунлади. Янгича ишлашга ўтилганлиги, тадбиркорлик, омилкорлик билан хўжалик юритилаётганлиги, олинаётган даромаддан корхонадаги жиҳозларнинг янгиланиб бориши ўз самарасини бермоқда. Ҳар йили 800 тоннага яқин ўсимлик ёғи ишлаб чиқарилиб, савдо шохобчаларига жўнатиляпти. Ўтган йил якунига кўра ҳар бир ишчининг ўн минг сўмга қадар пай олиши кутилмоқда.

СУРАТДА: ***акционерлик жамияти раиси Мурадбой Султамуротов ва лаборант Ойгул Откербоевалар маҳсулот сифатини кўздан кечиришмоқда.***

А. МУРАТОВ олган сурат.

Жаҳон тадбиркорлик тажрибасидан

Фирма холис хизматда

Чет эллик фермерлар ҳозирги пайтда атроф-муҳит озодалигига ҳам алоҳида эътибор бермоқдалар. Бунда ўзларига катта манфаат борлигини яхши биладилар. Айтайлик, ўғитлардан унумли фойдаланиш ҳаражатларни камайтиради. Энг муҳими, уларнинг меъёрий миқдорини аниқлашда. Немис қишлоқ хўжалиги илмий текшириш институти ресурсларни маҳаллий тақсимлаш дастурини ишлаб чиққан. Профессор Шнуг бу борада шундай дейди:

— Биз тупроқ унумдорлигидаги маҳаллий фарқларни аниқлаш ҳамда текширишни мақсад қилганмиз. Токи пировард натижалар деҳқончилик ишлаб чиқариш ривожига олиб келсин.

Дала — бир андозадаги майдон эмас. Унда турли хил унумдорликка эга бўлган тупроқ мавжуд. Фермер ёки деҳқон буни яхши билади. Шундай бўлсада, кўп жойда ерларга бир хилда ишлов берилади. Натижада бир хил миқдордаги ўғит баъзи майдонга кўп тушса, бошқаларига озроқ сочилади. Эндиликда олимлар яратган дастур бу номутаносибликка барҳам берди. Яна бир муҳим янгилик шуки, қишлоқ хўжалиги техникаси бунёдкорлари фермерларга экин майдонларига ишлов беришнинг сунъий йўлдош орқали бошқариш усулини ўргатмоқдалар. Ҳар қандай ишлаб чиқараётган компаниялар катта даромад олмоқдалар. Бу даромадларнинг бир қисмини сармоя сифатида янги техника ишлаб чиқаришга сарф этаяптилар. Бу шубҳасиз зарур. Ҳозирда, баъзи чет эл мамлакатларида фермер хўжаликлари сони аста-секин камаймоқда. Чунки улар рақобатга бардош бермоқ учун техниканинг сўнгги ютуқлари билан қуролланган бўлишлари даркор. Буни ҳамманинг ҳам ҳамёни кўтаравермайди.

Масалан, уруғ сепувчи машина компьютер ёрдамида бошқарилади. У ҳар бир майдонга аниқ миқдорда уруғ сочади. Мазкур машина ўғит ишлаб чиқарувчи бир тадбиркор буюртмасига асосан яратилган бўлиб, ўтган йили синовдан ўтди. Профессор Шнуг бу қурилмани фермер учун муҳим эканлигини алоҳида таъкидлайди. Мазкур машина ўғитлардан янада самарали фойдаланишга ҳам ёрдам беради. Уларнинг сарфи 20—30 фоизга камаяди. Шунингдек, дала ишлари аниқ белгиланади. Бу эса шубҳасиз экологик хавфсиз ва даромадли хўжалик юритишга имкон яратади.

Аммо янги техника қиммат туриши билан бирга уни бошқариш мураккаб эканлигини айтиш лозим. Шу боис техника бунёдкорлари фермерлар учун турли семинарлар ўтказмоқдалар. Хўш, фермерларнинг янги техника ҳақидаги фикрлари қандай?

— Биз семинарда фаол иштирок этмоқдамиз, — дейди улардан бири. — Бу борада зарур тажрибага эга бўлдик. Биз ўз ихтиёримиздаги экин майдонлари тупроғи ва ҳосилдорлиги нақадар фарқли эканлигидан ҳайратландик.

Ҳар бир деҳқон дон йиғувчи комбайнларни хўжакўрсинга сотиб оладиган даврлар ўтди. Техникага эга киши уни қайта жиҳозлаши мумкин. Бу бор-йўғи 30 минг марка турсада, фақат бир фирма яратган комбайнларни қайта ўзгартириш имкони бор. Фирма вакили бу ҳақда шундай дейди:

— Ўзга фирма яратган қишлоқ хўжалиги машиналарига эга фермер бизнинг таклифимиздан фойдалана олмаслиги мумкин. Биз эса ўзга фирма маҳсулотлари учун қўшимча жиҳозлар ишлаб чиқара олмаймиз. Чунки биз ўз машиналаримизни такомиллаштириш ҳақида кўпроқ ўйлашимиз керак.

«Агролаб» фирмаси майдон ўлчаш, нусха олиш, тупроқни текшириш, фойдали моддалар харитасини тузиш каби хизматларни таклиф этмоқда. Барча хизматлар нархи гектарига ўртача 25 марка туради. Қандай майдонлар учун мазкур тизимдан фойдаланиш маъқул?

Ҳисоб-китобларга кўра, ушбу техникани 200—250 гектарлик майдонда ишлатиш самаралидир. «Кемира» фирмасининг уруғ сепувчи машинасига ҳам қизиқиш катта. Аммо унинг самарадорлигига ҳали кўпчилик ишонаёттани йўқ.

У асли тракторга ўхшайди. Уни комбайнга тиркаш мумкин эмас. Бинобарин, янги машина сотиб олишга тўғри келади. Бу эса фермер учун жуда қиммат. У фақат бир фирма томонидан ишлаб чиқарилса ва турли ишда қўллаш мумкин бўлсагина катта самара беради.

шароитда ҳаракат қила оладиган машиналар, уруғ сепувчи ҳамда унумдор комбайнлар улар хизматида. Уларнинг ҳаммаси компьютер ва йўлдош қурилмаси билан жиҳозланган. Фермер йўлдош ёрдамида ўз ери ҳолатини аниқ билиб олиш имконига эга. Бунга оламшумул ҳолатни аниқлаш тизими воситасида эришилади. Ушбу тизим йўлдошлари ер атрофида айланади ҳамда комбайнлардаги қабул қурилмаларига сигналлар юборади. Шундан сўнг комбайнда жойлашган компьютер ер майдони ҳолатини аниқлашга киришади. Шунингдек, ҳосил ўрим-йиғимига киришиш олдидан маълум майдонда қанча ҳосил борлиги ҳақида аниқ маълумот олиш мумкин. Бу усул хаёлга ўхшаб кўринсада, аслида ҳаммаси осон бошқарилади.

Иш куни ниҳоясида компьютер йиғилган ҳосил ҳақидаги маълумотлар харитасини тузиб беради. Уйда эса фермер бу тўпланган маълумотлар ёрдамида умумий ҳосилдорлик харитасини шахсий компьютерда ишлаб чиқади. Навбатдаги иш буюртма олган фирма зиммасига. Унинг ходими йўлдош сигналини қабул қилувчи машина ёрдамида ҳосил майдонини кўздан кечиради. Текширув орқали ҳосилдор ерлар майдони ва чегараси аниқланади. Тупроғи текширилган майдонлар рўйхатдан ўтказилади. Лабораторияларда эса олинган тупроқнинг таркиби ўрганилади. Германияда бу каби хизматларни таклиф этаётган фирмалар ҳозирча кўп эмас. Аммо янги техника ҳаётга тобора кўпроқ кириб боргач, унинг бозори ҳам чаққон бўлиши кутилмоқда. Бу каби қимматли лойиҳалар сўнгги икки йил ичида қишлоқ хўжалиги техника соҳасининг тезкор суратларда ривожланиши туфайли амалга ошди. Шарқий Оврупадаги ўзгаришлар бу мамлакатларда машиналар савдосининг ўсишига олиб келди. Уларни

Мардон ЁҚУБОВ.

ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИ КЎПАЙМОҚДА

Оҳангарон қурилиш материаллари ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси ниҳоят талайгина қарзлардан қутулиб ўтган йилни уч ярим миллион сўм даромад билан якунлади.

Бунга қандай эришилди?

— Биз, аввало, Истеъмол бозорини ўргандик, — дейди бош директор вазифасини бажарувчи У. Йўлдошев. — Шунга қараб айрим бозори касод маҳсулотларни тайёрлашдан воз кечишга тўғри келди. Уларнинг ўрнига қурилиш учун зарур маҳсулотлар, шунингдек, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш кўпайтирилди.

Бирлашма темир йўл қурилиши учун темир-бетон шпал ишлаб чиқариш жиҳатидан Марказий Осиёда ягона ҳисобланади. Ана шуни ҳисобга олиб ўтган йили одатдагидан ўн баравар кўп — 110 минг дона шпал ҳамда 214 минг куб метр қум-шағал тайёрлашга эришилди. Шу тариқа маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми салкам 200 фоиз ўсди, сифати яхшиланди. Якка тартибда уй-жой қуриш учун тайёрланаётган турли деворбоп блоклар айниқса манзур бўлаётир. Буларнинг натижаси ўлароқ олинаётган даромад ҳам ортмоқда. Унинг талайгина қисми жамоамиз аъзоларини ижтимоий ҳимоялашга сарфланаётир. Ишчиларнинг маоши ҳозирдаёқ ўртача икки минг сўмга етди. Оталиқдаги 10-ўрта мактаб капитал таъмирдан чиқариб терилди.

Бирлашмада ҳозир яна бир янгилик — чиқитсиз ишлаш технологияси муваффақиятли ўзлаштирилмоқда. Бу эса олинаётган даромадни янада кўпайтириш, шунингдек, атроф-муҳит мусаффолигини таъминлаш имконини беради.

БОЗОР ҚУРГАН МУЛКДОРЛАР

Сурхондарё вилоятининг Узун тумани марказида янги бозор очилди. Уни «Азамат» хусусий фирмаси мулкдорлари қуриб берди. Бозорда қуриш мўлжалланган 32 дўкондан ўнтаси ишга туширилди. Ошхона ва чойхоналар хизмат кўрсата бошлади. Обизаранг дарёси бўйидаги бозорни сел бузиб кетгач, узунликлар бозор-ўчар, қилишда қийналиб қолган эди. Энди улар бу савобли ишга бош-қош бўлган Азамат Ҳусановдан миннатдор бўлмоқда.

Термиз шаҳридаги «Шодлик» хусусий фирмаси ҳам бозор қуриб шаҳарликларни хурсанд қилди.

ЖЎХОРИДАН ШАКАР ҚИЁМ

Республикамизни четдан қанд-шакар сотиб олишдан холи қилиб бу борадаги мустақиллигини таъминлаш иқтисодиётимиз ишлаб чиқариш соҳасининг муҳим вазифалардан биридир. Чунки бу қимматли маҳсулотни ҳозир ҳам хориждан харид қилишга тўғри келмоқда.

Олимлар бу муаммони ҳал қилиш учун маҳаллий хомашёдан қанд-шакар йўлларини излашмоқда «Ижодкор» илмий-ишлаб чиқариш фирмасида оқ жўхори поясидан шакар қиём тайёрлайдиган технология линияси яратилди. Ундан фойдаланиш осон, ҳар қандай хўжалик ёки кичик корхонага ўрнатиб, тайёр маҳсулот олиш мумкин.

ҲИСОБЛАШ ТАРМОҒИ

Яқин вақт ичида фан ва техника соҳасидаги сўнгги янгиликлар республикамизнинг ҳамма вилоятларидаги олимлар ва ишлаб чиқариш ходимларига етиб борадиган бўлади.

Бунга вилоятлардаги фан ва техника марказларини Ўзбекистон давлат фан ва техника қўмитаси қошида барпо этилган маълумотлар базаси билан боғлайдиган ахборот-ҳисоблаш тармоғи туфайли эришилади. Давлат қўмитаси жойларда ўрнатиш учун сотиб олган замонавий компьютер техникаси умумреспублика аудит, консалтинг хизматини ва ахборот-ҳуқуқий хизматни ташкил этиш имконини беради.

МАҲСУЛОТ СИФАТЛИ БЎЛИШИ УЧУН

Ўзбекистон давлат фан ва техника қўмитаси 1996 йилга танлов ишлари топшириқларини ишлаб чиқди. Олдинги йиллардан фарқли равишда бу гал асосий эътибор кичик бизнес корхоналари учун ихчам ускуналар ва технология линиялари яратишга қаратилади. Биринчи навбатда рақобатбардошли маҳсулот ишлаб чиқаришни таъминлаб, республиканинг экспорт имкониятларини кўпайтирадиган лойиҳаларга кўмаклашилади.

Қ.Х. 1996 й 19 январь № 5

ФЕРМЕР РИЗҚИГА ЧАНГ СОЛГАНЛАР

Абдували Умаров Боёвут тумани Усмон Юсупов ширкатлар уюшмасининг тўртинчи бўлимида истиқомат қилади. У бундан уч йил аввал фермерлик ҳаракатига илғорлар қаторида қўшилиб, «Тараққиёт» фермер-деҳқончилик хўжалигини ташкил этади. Ўзингизга маълум, фермернинг ташвиши бошқаларникидан кўп бўлса кўпки, оз эмас. Ўша куни кутилмаганда, худди ғойибдан тушгандек воқеа содир бўлди. Тушликка яқин уйига келса укаси Абдурашид ва уч нотаниш эркакни кўриб ҳайрон қолади. Укаси нотанишларни милиция ходимлари эканлигини айтгач, беихтиёр юраги жиғ этди. Милиция ходимлари Абдували Умаровга деярли эътибор ҳам беришмай молхонани, бостирмани, ошхона ва ҳовлиларни кўздан кечириб, текширишни давом эттирди. Улардан бунинг сабабини суриштириш беҳуда кетди. Улар текшириш сабабини кейин тушунтирамиз, ҳовлидаги ёғоч, ДВП, макка донини қаердан олганлигингиз ҳақида ҳужжатларни кўрсатинг, деб талаб қилдилар. Фермерлар бойиб кетаяпти, бизларга «улуш»беришни ҳам билмайдилар, деб киноя ҳам қилиб қўйишди. Абдували муддаони сезди шекилли, кел бор-эй, олса олсин, лекин тинч қўйсин, деб ўйлаб уларга 200 сўм пул беради. Улар каттароқ нарсани илинжида келишганлигини фермер бечора қаердан билсин. Хуллас, улар ўша жойнинг ўзида 5 минг сўм берсанг, сени тинч қўямиз, дейишди. Фермер эса бунча пули йўқлигини, ҳали оёққа турмаганлигини, топгани харажатларни зўрға қоплаётганлигини куйиб-пишиб тушунтирди. Аммо бу сўзларга келганлар пинагини ҳам бузишмайди, аксинча жиддийлашиб, агар бугун топсанг беш минг, эртага олиб келсанг эса олти минг берасан, дейишди.

Ўша куни Абдували Умаровнинг онаси Буражаб хола воқеани кузатиб туриб «барака топгур болаларим, нега текширяпсизлар?» деб ялиниб-ёлбориши ҳам наф бермади. Ачинарлиси шундаки, тошюрак кимсалар онаси тенги мунисага «Нима ишинг бор, аралашма», деб, ҳатто уни итариб юборишди. Текшириш ҳақида ҳеч қандай ҳужжат тузишмади.

Эртаси куни Абдували Умаров район марказига бориб пул талаб қилганлар билан учрашади. Сабаби Умаровнинг шахсини тасдиқловчи паспортини олиб қўйишганди. Абдувалининг таъмагирлар билан келишиб бўлмаслигига кўзи етди. Аввалига иккиланди, негаки, уларнинг қўлидан ҳар бало келиши мумкин, деган қўрқув унинг органга мурожаат қилишига йўл беравермади. Уйига келиб қариндошларига маслаҳат солди, танишларидан пул сўради. Тўғри, деҳқон зоти ўзи шунақа бўлади. Қонунни яхши билмагани етмаганидай, қонун ҳимоячиларига ҳам кўпам ишонавермайди...

Абдували Умаров ўзининг ҳақ эканлигини ўйлаб-ўйлаб хулоса қилди ва прокуратурага мурожаат этди...

Б. Қўчимов келишилган пулни ДАН постига соат 10 гача олиб келишликни тайинлади. Агар у ерда бўлмаса «фалончи»никида тўйдан топишлигини айтди. Дарҳақиқат, мудҳиш воқеа содир бўлишига дақиқалар қолганда, Б.Қўчимов тўй дастурхонида маишат қилаётган эди. Уни тўйдан чақириб, машинага ўтиргач, жабрдийда белгиланган беш минг сўм пулни узатди. Б. Қўчимов пулни астойдил санаб кўриб, ишонч ҳосил қилгач, чўнтагига солди-да, шериги билан бўлишиб олишлигини айтди. Ўша куни тезкор орган ходимларининг саъй-ҳаракати билан улар қўлга олиндилар. Хўш, фермер ризқига чанг солган муттаҳамлар ўзи ким? Б. Қўчимов минг тўққиз юз олтмиш учинчи йили Сирдарё вилояти Боёвут туманида туғилган. Ҳибсга олингунга қадар Боёвут тумани ички ишлар бўлимининг жиноят-қидирув бўлинмасида ишларди. Унинг ҳамтовоғи Б. Назарқулов эса бир минг тўққиз юз олтмиш олтинчи йил Боёвут туманида туғилган. Ҳибсга олингунга қадар туман ички ишлар бўлинмасида катта тезкор ходим бўлиб ишлаган.

У 1993 йилдан буён Боёвут туман ички ишлар бўлимининг жиноят-қидирув бўлинмасида масъул лавозимда ишлаб келиб, қонун билан ўзига берилган ҳуқуқ ва ваколат доираларидан безбетларча ташқарига чиқиб, ўзларига хизмат юзасидан мустақил равишда фуқароларнинг хонадонини кўздан кечиришлик ваколатлари юклатилмаганлигига қарамай, ўзининг қўл остида ишловчи Б. Қўчимов билан олдиндан ўзаро жиноий тил бириктириб фермер Абдували Умаровнинг хонадонига асоссиз равишда кириб, текшириш ўтказишади. Дарҳақиқат, Абдували Умаров ҳам жуда покиза эмас экан. Текширув пайтида хонадонидан чиққан ҳужжатсиз чигит жиноят-қидирув бўлими ходимларига мўмай даромад орттириш учун «асос» бўлди. Агар изқуварлар қатъиятлилик билан ҳужжатсиз чигитни расмийлаштириб, бу нохуш воқеани рўйхат бўйича ҳисобга олиб, шу ҳақда туман ички ишлар бўлими бошлиғига ҳужжат орқали маълум қилишганида фермернинг давлатга етказган зарари фош этиларди.

Туман ички ишлар бўлимлари масъул ходимлари ҳокимият вакиллари ҳисобланади. Шундай экан, улар фермерга зарур бўлса ёрдам кўрсатиши, ҳуқуқий тушунчасини орттиришга кўмаклашишга бурчлидирлар. Республикамиз Президенти И. Каримовнинг қатъий қилиб айтган ушбу сўзларини яна бир бор эслатиб ўтишни истардик: «Фермер — бугунги жамиятнинг энг фаол аъзоси. Фаолгина эмас, энг ишончли аъзоси. Бу ҳақиқатни раҳбарлар ўнг қулоғи билан ҳам, чап қулоғи билан ҳам эшитиб олсин. Агар керак бўлса иш юритишни фермердан ўргансин». Албатта, зарур жойда унга ёрдам қўлини чўзиш керак. Боёвутдаги икки нафар «гуруч орасидаги курмаклар» эса фермерга ёрдам қўлини чўзиш, тўғри йўлни кўрсатиш, ўрнига таъмагирлик қилдилар.

Юқоридаги жиноий иш юзасидан вилоят судида ҳукм ўқилди. Яқинда вилоят суди ҳукми республика Олий судида кўриб чиқилиб, Б. Назарқулов ва Б. Қўчимовнинг ҳар иккиси мол-мулки мусодара қилиниб, йилдан озодликдан маҳрум этилдилар...

Кимлигидан қатъий назар, республикамизда олиб борилаётган иқтисодий ислоҳотларга қай йўсинда тўғаноқ бўлса, қонунни бузса, жиноятга қўл урса, у кимса албатта, жазосини топгусидир. Боёвутда ҳам шундай бўлди. Ўқилган ҳукм республикамизда жиноятчиликка қарши олиб борилаётган курашнинг қанчалик кескин тус олганлигидан далолат бериб турибди.

Мақола тайёрлаш мобайнида прокуратура, суд, ички ишлар идораларининг масъул лавозимли ходимлари билан шу нохуш воқеа хусусида суҳбатлашдик. Уларнинг аксарияти жиноятчиликка қарши кураш миқёсларини кун сайин қонун асосида кучайтиргандан кучайтириб бораверишлигини таъкидладилар.

Ҳа, эл-юрт осойишта, бехавотир, қонун посбонлари ҳимоясида яшаганига нима етсин. Ўзганинг мулкига кўз олайтирса, бундайларнинг жазоси тайин.

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» махсус мухбири.

ПОКЛАНИШ ОЙИ

Рамазон рўзаси ислом динининг беш асосларидан биридир. У ҳижрий сананинг иккинчи йилида, яъни Муҳаммад алайҳиссаломга Аллоҳ томонидан пайғамбарлик келиб, ислом таълимоти юборилиши бошланганига ўн беш йил бўлган замонда фарз қилинди. Рўзанинг фарз бўлиши ҳақида Аллоҳ таоло ушбу ояти каримани нозил қилган: «Эй иймон келтирганлар, тақволи кишилар бўлишингиз учун сизлардан аввалги умматларга фарз этилгани каби сизларга ҳам саноқли кунларда рўза тутиш фарз қилинди».

Ушбу ояти карима билан рўза тутишга қодир бўлган ҳар бир мусулмон эркагу аёлга рамазон рўзасини тутишлик фарз қилинди. Рўзани арабчада «савм» дейилади. Унинг маъноси эса «ўзини тиймоқлик» деганидир. Рамазон ойи хайру барака, тоат-ибодат, меҳру шавқат, ҳам руҳий ва ҳам жисмоний покланиш ойи бўлгани учун ҳам пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссалом рўза тутгувчи ҳар бир мусулмон киши ўзини фақатгина ейиш, ичиш ва шаҳвониятдангина сақлаш билан кифояланиб қолмай, балким тилини ҳам сақлаши лозимлигини уқтириб: «Кимки рўзадор бўла туриб ёлғон гапириш ва ёлғон гап асосида иш юритишни қўймаса ундай одам ўзини ейиш ва ичишдан сақлагани билан Аллоҳ таоло ҳузурида у рўзасидан фойда тополмас», деганлар. Яъни рўзадор кимса ўзини ёлғон гапиришдан, чақимчиликдан, иғво ва бўҳтон сўзлардан сақламоқлиги керак, акс ҳолда унинг тутган рўзасини савоби кетиб қолади. Бу рамазон ойидан бошқа вақтда рўзадор бўлмаган ҳолатда қабиҳ, ярамас ишларни қилаверса бўлар экан деган хулосага олиб келмаслиги керак. Зеро, инсон муборак рамазон ойида шундайин ёмон одатларни тарк этиб, йилнинг барча фаслларида ҳам ушбу нарсалардан ўзини сақлашга одатланмоқлиги лозим.

Рамазон рўза тутиш, тоат-ибодат ойи бўлиш билан бирга, имтиёзли равишда фазлу хислатга молик бўлган ой ҳамдир. У ҳам бўлса бу муборак ойда динимизнинг асоси, дастуриламалимиз бўлган муқаддас Қуръони каримнинг нозил бўлгани сабабидандир. Бу хусусда Аллоҳ таоло Қуръони каримда шундай дейди:

«Рамазон ойи шундай ойдирки, бу ойда одамлар учун ҳилоят бўлиб ҳамда ҳидоят ва фурқон (ҳақ билан ботилни ажратувчи)нинг очиқ оятлари бўлиб Қуръон нозил қилинган». (Бақара сураси).

Шу боисдан рўза тутишга бўлган рағбатимиз каби Аллоҳнинг каломи муқаддас Қуръони каримни ўқишга, унинг маъноларини билишга ва ундаги буйруқларга итоат этиб қайтарган нарсалардан ўзимизни тиймоқликка ҳам ҳаракат қилмоғимиз даркор. Маълумки, Қуръони карим ўттиз жуз — порадан иборат, рамазон ойининг ҳар кунига бир порадан ўқилса бир ойда Қуръонни ўқиб тушириш мумкин. Имкони бор ҳар бир мусулмон шунга одат қилса кўпгина савобларга мушарраф бўлур.

Аллоҳ таоло ўз бандаларини рўза тутишга буюриш билан уларга дунё ва охиратда фойда бўладиган бир қанча олий мақсадларни ирода этганлиги аниқдир. Бу олий мақсадлар рўзадорнинг соғлигига, ахлоқ-одобига, маънавиятига бўладиган фойдалардан иборат. Энг муҳими эса рўзадор кишиларнинг иродаси кучли бўлиши ва ҳаётда учрайдиган турли машаққатларга сабру бардошли бўлишга одатланишидир. Зеро, рўза тутган киши ейиш-ичишга қодир бўла туриб, шу нарсаларни истеъмол қилишга эҳтиёж сезиб турса ҳамки, Аллоҳнинг амрини бажо келтириб улардан ўзини тияди. Шу билан ҳаётда учрайдиган турли машаққатларга сабр қилишга одатланади. Ундан ташқари ўзига етарли, ҳамиша қорни тўқ юрадиган кимсалар рўза тутганларида очлик, чанқоқлик аламларини бошидан кечиришлари натижасида бошқа бева-бечора, камбағал кимсаларнинг аҳволини яхшироқ тушунадиган бўлиб, уларга нисбатан меҳру-шафқат туйғулари уйғонади.

Юқорида айтганимиздек, рўзадор одам тилини сақламоқлиги лозим ва шу билан бирга ўзгалар унга нисбатан қўпол муомалада бўлса, жанжал қилса унга нисбатан дағал муомалада бўлмай, балким унга хушмуомалалик билан ўзининг рўзадор эканлигини билдириши ва жанжал қилишга тоқати йўқлигини маълум қилиши керрак. Бу борда пайғамбаримиз Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи васаллам шундай дейдилар: «Рўза инсонни дўзахга тушишдан сақлагувчи қалқондир, қайси бирингиз рўзадор бўлсангиз қўпол муомалада бўлмангиз, жоҳиллик қилмангиз, бирон киши у билан жанжаллашиб, сўкишадиган бўлса унга «Мен рўзадорман» деб айтсин», деганлар.

Рўза ойи шунингдек, хайру саховат ойи ҳамдир. Ҳадиси шарифларда баён қилинишича пайғамбаримиз Расулуллоҳ алайҳиссалом бева-бечора, муҳтожларга доимо саховат кўрсатар эдилар.

Рамазон ойида эса саховатлари янада зиёда бўлиб, ўз атрофидагиларни ҳам саховатли бўлишга, муҳтожларга меҳру шавқат кўрсатишга тарғиб этар эдилар.

Шуни қайд этиш лозимки, ўзининг яратган бандаларини аҳволини билгувчи Аллоҳ таоло барча мусулмонларга рамазон рўзасини тутишни фарз қилиш билан бирга, баъзи ҳолатларда, узрли бўлганида бандаларини (кейинчалик тутиб бериш шарти билан) рамазон рўзасини тутмасликларига ижозат ҳам берган. Бундай кишилар қаторига ҳомиладор аёллар, ёш эмизикли фарзанди бор оналар, рўза тутса касали зиёда бўладиган хасталикка чалинган кишилар киради. Бу ҳақда фиқҳ китобларида батафсил маълумотлар мавжуд.

Ушбу хайру барака ойи бўлмиш рамазони шариф ойидан ҳам руҳий, ҳам сиҳҳий фойда олишни Аллоҳ барчамизга насиб этсун, диёримизни, Ватанимизни осойишта айлаб, барча хайрли ишларимизда Яратганнинг ўзи муваффақиятлар ато айласун!

Омин!

Зоҳидхон ОТАХОН ўғли,
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари қўмитасининг халқаро бўлими мудири.

Қонликўл туман сув хўжалиги бирлашмаси ишчи-хизматчилари илгари бюджет ҳисобига кун кўришарди. Эндиликда улар хўжалик ҳисоби бошқаришга ўтиб, боқимандалик кайфиятидан бутунлай қутулиб олишди. Корхонада 250 дан ортиқ қонликўлликлар фидокорона меҳнат қилишмоқда. Жамоа аъзоларини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш учун 170 гектар майдонда ёрдамчи хўжалик ташкил этилган. Унда сабзавот ва полиз экинлари парваришланаётир. Шунингдек, бирлашмада 2 та кичик ва 10 та хусусий корхоналар ишлаб турибди. Айни чоғда ғишт ишлаб чиқариш, гилам тўқиш ва мебель ясаш цехларида иш қизғин. Олинган даромаднинг маълум бир қисми корхонани янада кенгайтириш учун сарфланмоқда.

СУРАТДА: ***туман сув хўжалиги бирлашмаси бошлиғи Оролбой Сарсенбоев янги тўқилган гиламнинг сифатини кўздан кечирмоқда.***

А. МУРАТОВ олган сурат (ЎзА).

МИРИШКОР ДЕҲҚОН

Еган нонинг ҳалол доим, миришкор деҳқон,
Сен туфайли Ватан ризқи-рўзимизга кон.
Қовун, узум, анжир, нокинг ширин асалдан,
Меваларинг билан доим гўзал дастурхон.
Кези келса куч аямай туни саҳарда,
Меҳнат қилди ёшу қари бўлишиб бир жон.
Ноним бутун бўлар дея севинар халқим,
Қир-адирга куз ҳам баҳор сепганингда дон,
Элим хурсанд донинг, пахтанг барча ҳосилинг,
Кўкка бўйин чўзар бўлса беҳисоб хирмон.
Ноз-неъматинг бир-ла қорни тўйган халқларинг,
Сенга олқиш, сенга раҳмат дейдилар ҳар он.
Боғбонликдан хабари бор қутлаб Миржамол,
Ул ҳам: «Яша!», — дейди сенга миришкор деҳқон

.Миржамол МИРЁҚУБОВ, шифокор.

Ё РАМАЗОН

Болалигимда Ортиқ момом раҳматли бир гапни кўп айтардилар:

— Болам, худонинг ёмон куни йўқ...

Биз, жамалак соч қизалоқлар учун эса рўза ойининг бошланиши, изидан ҳайитнинг келиши нашу намога тўлиқроқ эди.

Онам бундай пайтлари газ қозонни бир чеккага қўйиб ўчоқ қозон осардилар. Саккиз бола Бадахшоннинг саккиз момо-бувасига ифторликка овқат тарқатардик.

— Чоп болам, Тасин momанг оғиз очишга иссиққина ейди. Далил-далил югур, Ботир бувангга етказиб улгур. Сен Саттор тоғангникига ғизилла. Сен жар томонга — бувангникига чоп...

Қишлоқнинг қишда лой, ёзда билқиллаган тупроқли кўчаларидан учиб кетардик гўё. Тошкосадаги овқатни олган рўзадорлар эса коса лаби билан баравар қилиб ўрик қоқими, новватми, ништолдами солиб жўнатишарди.

Ифторликлар эса ҳали у ҳовлида, ҳали бу ҳовлида бўларди. Юз-юз йигирма чоғли момабувалар йиғилишиб оғиз очишарди. Пақир-пақир ништолдалар, ўрам-ўрам кунжут ҳолвалар пиширилар, ким қўй сўйган, ким калла-поча тозалаган, кескан ош учун ҳамир қориб, ким соч толасидай кесган. Хуллас, катта бир тўй манзараси кўз олдимда муҳрланиб қолган. Ҳасан-Ҳусан тоғаларим эса ҳар йили бу одатни канда қилишмасди. Савоб, меҳр-оқибатга пойдевор эди бу кунлар.

Биз болаларнинг эса ўз ташвишимиз ўзимизга етарли. Ифторлик бўлмаган кунлари кечки овқатни апил-тапил еб ўғилу-қиз сайҳонликка йиғилардик. Бирор эсини таниганроғимиз йиғилганларни уч-тўрттадан қилиб гуруҳларга бўларди. — Сизлар жар тарафга, сизлар Даштовулга, сизлар бўлса Тўртоғайни томонга...

Ё, рамазон! Яхшиликлар, эзгуликлар элтувчи қўшиқ. Юракларимиз потирлаб дарвозалар олдида рамазон қўшиғи куйлаймиз. Бешикларга ул тилаймиз, чавандозларга дулдул тилаймиз, моҳипарча келинчаклар хонадонига гул тилаймиз.

Рўзанинг учи билан қўй сўйибсиз гўши қани?
Гўшини еган бўлсангиз уча билан тўши қани?
Уча билан тўшини чиқаринг ҳали-ҳали,
Жигиллар пичоқ олсин туврағани.
Ё рамазон, майрам азон...

Худой берган кенг давлат
Тепкиласа кетмасин,
Қўшоғингиз бошига
От чоптирса кетмасин.
Ё рамазон, майрам азон.

Бизга ҳеч ким «ҳай бўлди», демайди. Ҳар қайлаки қучоқ очадилар, кисталаримиз ширинликларга тўлиб-тўлиб кетади. Нариги уй, нариги ҳовли олдида ҳам эгасига мослаб қўшиқ айтамиз.

— Бўйларингдан айланай, зора Зайнаб опангнинг бешигига худо ўғил берса — бағрига босади Зарҳол мома.

Тўра аканг аскардан келсин. Тўқмор илик қоқиб ейсизлар, — дейди бир бува.

Биз эса бунга сари овозимизни баландлатамиз.

Ассалому алайкум бизлар келдик кўргани кўришгани,
Сурув-сурув подага ботган бойлар,
Сурув-сурув молингизни кимлар ҳайдар?
Этиклари ғирчиллаган уллар ҳайдар,
Ё рамазон, майрам азон.

Улғайиб англадим. Рамазон эътиқод, поклик, саховат ойи экан. Рўза ойида ёмон сўзлар айтмак, бировнинг дилини ранжитмак гуноҳ. Ҳатто урушлар тўхтар экан рўза ойида. Рўзани дўзах ўтидан асровчи восита деб, биладилар. Эмишки, бу пайт дўзах эшиклари маҳкамланар, шайтонлар кишанланар, жаннат эшиклари очилар экан. Шундан ҳам рўзадорларнинг юзи нурга тўлиғ бўлади, чамамда.

Бу ойнинг Лайлат-ул-қадр кечаси эса янада кўнгилларни бой қилади. Бу тун киприк қоқмай, муқаддас китоблардан ўқиб ўтирган, Оллоҳдан яхшиликлар сўрайдиган жамики бандаларига унинг раҳмат назари тушармиш.

Рамазон келди... Қишнинг қоқ ўртасида. Ҳаммаёқ чирсиллаган муз. Аммо кўнгилларда баҳор. Шу кунларга етказганига шукур деймиз. Юртимизнинг ҳамма қишлоқ-шаҳарларида эса бир хил садо:

Ё рамазон, майрам азон...

Гулжаҳон МАРДОНОВА.

ТАҚВИМ

Рамазон кунлари	Январь Февраль	Ҳафта кунлари	Саҳарлик тугаши	Ифторлик вақти
1	21	Якшанба	6.03	17.24
2	22	Душанба	6.03	17.25
3	23	Сешанба	6.02	17.26
4	24	Чоршанба	6.01	17.27
5	25	Пайшанба	6.01	17.29
6	26	Жума	6.00	17.31
7	27	Шанба	5.59	17.32
8	28	Якшанба	5.58	17.33
9	29	Душанба	5.58	17.34
10	30	Сешанба	5.57	17.35
11	31	Чоршанба	5.56	17.36
12	1	Пайшанба	5.55	17.37
13	2	Жума	5.54	17.38
14	3	Шанба	5.53	17.40
15	4	Якшанба	5.52	17.41
16	5	Душанба	5.51	17.42
17	6	Сешанба	5.50	17.43
18	7	Чоршанба	5.48	17.45
19	8	Пайшанба	5.47	17.47
20	9	Жума	5.46	17.48
21	10	Шанба	5.45	17.49
22	11	Якшанба	5.44	17.51
23	12	Душанба	5.42	17.52
24	13	Сешанба	5.41	17.53
25	14	Чоршанба	5.40	17.54
26	15	Пайшанба	5.38	17.56
27	16	Жума	5.37	17.57
28	17	Шанба	5.36	17.57
29	18	Якшанба	5.34	17.58
30	19	Душанба	5.33	17.59

Маданият янгиликлари

УЧ ТИЛДА ИЖРО ЭТИЛЯПТИ

Бухоро вилоят «Хумо» қўғирчоқ театри ижодий жамоаси халқ оғзаки ижодиёти намуналари асосида саҳнага олиб чиққан «Тўйлар муборак» спектаклини намойиш эта бошлади. Қалим тўй маросимлари, халқимиз шодиёналарда куйлаган куй ва қўшиқлардан иборат театр томошаси қизиқиш билан кутиб олинмоқда. Спектаклни иқтидорли режиссёр Бўрон Акобиров саҳнага олиб чиқди. Саҳна безакларини Эркин Жўраев ишлаган. Ундаги асосий ролларни Раъно Қосимова, Санобар Ҳотамова, Дилафруз Камолова, Ойгул Холова, Света Раҳмоновалар ижро этишмоқда. Бухоро азалдан сайёҳлар шаҳри. Буни инобатга олган ижодий жамоа мазкур саҳна томошасини ўзбек, рус ва инглиз тилларида ижро этмоқдалар. Нафақат бухороликлар, балки чет эллик сайёҳлар ҳам Шарқнинг гўзал тўй маросимлари акс эттирилган, миллий кийимларда жило топган асар қаҳрамонларини хушнудлиқ билан томоша қилишаётирлар.

ШОНЛИ САНАГА БАҒИШЛАБ

Булунғур туман маданият уйининг халқ театри ижодий жамоаси улуғ бобокалонимиз Амир Темур ҳаёти ва юришлари ҳақида ҳикоя қилувчи «Худо назар солган йигит» деб номланган спектаклни театр шинавандалари ҳукмига ҳавола этишди. Алижон Исоқов ўзининг янги асарида бобомизнинг илк юришлари ҳақида ҳикоя қилган. Саҳна безакларини рассом Қобилжон Юнусов ишлаган. Асосий ролларни Аҳатқул Умматов, Маматқул Исаев, Уроқбой Ҳотамов, Баҳодир Норовлар ижро этмоқдалар.

***

Ургут туман халқ театри ижодий жамоаси Фарҳод Аҳмедовнинг «Ўтрордаги даҳшатли тун» деб номланган асарини саҳнага олиб чиқди. Амир Темурнинг сўнгги кунлари акс эттан, ҳаяжонли саҳналарга бой спектаклни иқтидорли режиссёр Самандар Қандаҳаров тайёрлади. Асосий ролларни театрнинг ижодий жамоаси ижро этяпти. Улуғ бобокалонимизнинг 660 йиллик тўйига бағишланган янги саҳна томошаси тез кунларда мухлислар ҳукмига ҳавола этилади.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

Узбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Мирзааҳмедов номли 4-ўрта ҳунар-техника билим юрти 1996—1997 ўқув йили учун

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Билим юрти қуйидаги касблар бўйича малакали ишчиларни тайёрлайди:

9-синфни тугатганлар учун:

1. Телефон тармоғи қурилмалари электромонтери;
2. Алоқа ва радио алоқа тармоқлари қурилмалари электромонтери;
3. Электрон ҳисоблаш машиналар (ЭҲМ) операторлари;
4. ЭҲМ оператори — котиба-машинистка;
5. Почта алоқаси оператори;
6. Шаҳарлараро телефон алоқачилари;
7. ЭҲМ операторлари-ишлаб чиқариш корхоналари ҳисобчиси.

11-синфни тугатганлар учун:

1. Шаҳарлараро телефон алоқачилари;
2. Почта алоқаси операторлари;
3. Кабелчи пайвандчилар, шаҳарлараро телефон станцияси электромонтерлари;
4. ЭҲМ оператори;

Ўқувчилар билим юртини тугаллаганликларидан сўнг ихтисослик ва ўрта маълумот ҳақида гувоҳнома оладилар.

Билим юртига 15-17 ёшдаги ўғил ва қизлар қабул қилинади. Ўқув жараёнида ўқувчилар ҳар ойда 524 сўмдан 654 сўмгача миқдорида стипендия оладилар ва ўқиш даври узлуксиз иш стажи ҳисобланади.

Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида олиб борилади. Вилоятлардан келган 11-синфни битирган ўқувчилар ётоқхона билан таъминланадилар.

Машғулотлар 1996 йил 1 сентябрдан бошланади.

Кириш учун қуйидаги ҳужжатлар керак бўлади:

1. Бошлиқ номига ариза;
2. Маълумоти ҳақида гувоҳнома;
3. Туғилганлик ҳақида гувоҳнома;
4. Турар жойидан маълумотнома;
5. 3х4 ҳажмдаги 6 доно фотосурат;
6. Соғлиғи ҳақида маълумотнома.

Шунингдек, билим юртида қуйидаги касбларга ўргатувчи тўловли курслар ҳам мавжуд:

Радиотелемеханика — ўқиш муддати 4 ой.

ЭҲМ оператори — ўқиш муддати 2 ой.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси 7-уй.
Телефонлар: 33-07-85, 33-07-77, 33-56-13, метронинг Амир Темур хиёбони бекати.

ДИҚҚАТ, ОМОНАТЛАРНИНГ ЯНГИ ТУРЛАРИ
УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ БАНКИ ЭРКИН МУОМАЛАДАГИ ВАЛЮТАДА ЯНГИ ОМОНАТ ТУРЛАРИНИ ТАКЛИФ ЭТАДИ

Валюта омонатлари Узбекистон Республикаси фуқаролари томонидан, шунингдек, Узбекистон ҳудудида доимий равишда истиқомат қилувчи чет эл фуқаролари ҳамда фуқаролик ҳуқуқига эга бўлмаган шахслар томонидан ҳам очилиши мумкин.

«Талаб қилиб олинадиган» омонатларга йилига 2 фоиз, муддати камида 1 йил бўлган «муддатли» омонатларга эса 4 фоиз миқдорида эркин муомаладаги валютада даромад тўланади.

«Талаб қилиб олинадиган» омонатга камида 200 АҚШ долларига, «муддатли» омонат очишингиз учун эса 500 АҚШ долларига тенг миқдорда эркин муомаладаги валюта қўйилса ёки нақд пулсиз ўтказилса кифоя.

Тўлиқ маълумотларни Халқ банкининг исталган муассасасидан ёки қуйидаги телефонлар орқали олишингиз мумкин: 45-35-41, 33-51-95.

Халқ банки сизнинг хизматингизда
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ БАНКИ.

Тошкент шаҳар Шайҳонтоҳур тумани ҳокимлигида рўйхатга олинган **«Чарос плюс»** масъулияти чекланган жамият тугатилади. Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой давомида қабул қилинади.

ДАВРАДА ТУРКМАНИСТОНЛИК МЕҲМОН

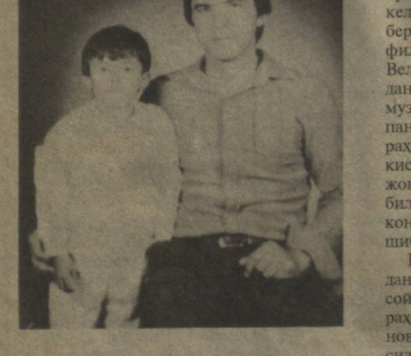

Ҳозирги кунда Марказий Осиё республикалари деб аталмиш катта ҳудудни эгаллаган халқларнинг азалдан эли, ери, тили, дили, дини, тарихи бир бўлиб келган. Бас, шундай экан, маънавий маданиятимизда ҳам умумийлик бўлиб, улар ўз миллий қирралари билан ажралиб туради.

Убайдулла Маматқулов асли туркманистонлик. Чоржўйнинг Карки шаҳрида таваллуд топган. Чорак аср давомида иллюзия-фокус, яъни кўз боғловчи санъати билан халқни хурсанд қилиб келмоқда. Шуниси қизиқки, биз бугун тасвирлаб берадиган ўйинлар тизими Убайдуллага Чоржўй филармониясида анча танилган устози туркман Велиасхад Мамедовдан мерос қолган. Устоз дунёдан 63 ёшида кўз юмган. Жамоада туркман Кулиев музика жўрида турли масхарабоз тақлид рақс пантомима ўйинлар кўрсатар, ашула ва торда гуруҳ раҳбари Абдулазиз Имомов эса Турманистон, Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ артисти Комилжон Отаниёзов шогирларидан эди. К. Отаниёзов билан мен дам филармонияда, дам Тошкент Давлат консерваториясида, дам Хоразмда, дам уйида учрашиб, ижоди ҳақида суҳбатлар қурардик.

Шу труппада Убайдулла Маматқулов тўрт йилдан зиёд ишлайди, сўнгра Сурхондарёнинг Олтинсой туманида дорбозлар жамоасини тузади, унга раҳбарлик қилди. Энди эса полвон Анвар Мўйдинов раҳбарлигидаги «Гулистон дорбозлари» жамоасида тўрт йилдан зиёд хизмат қилиб келяпти.

... Мана, томошани усталик билан олиб бораётган Тоҳир Мусаев эълонидан сўнг даврага қора жунда, шим ва ялтироқ кўйлак кийган сеҳргар чиқиб ўйинни бошлаб кетади.

У бўш идишдан қўл ҳаракатида тезлик билан 4 та турли рўмоллар ва орқасидан чиройли каптарни чиқаради. Яна битта оппоқ соққадан рангларни ўзгартириб 10 та соққа ясайди, оғзи, чўнтак, қўлтиқ тагидан тезлик билан уларни олиб чиқади. Бўш кострюлкадан олов, тутун пайдо бўлади, кетидан қарсаклар остида икки қўлида тустовуқ шаклидаги иккита кабутар олиб чиқади.

Убайдулла найранг томошага келган болалар билан биргаликда ва улар учун ўйин кўрсатишни жуда ёқтиради. У оқ салфетка қоғозни майдалаб ютади, кетидан эса 20 метрдан зиёд турли ленталарни оғзидан чиқариб, шогирд болага беради. Кичик ўйинчоқ мис челакка болалардан дам майда-чақа пулларни жаранглатиб йиғади, дам фокусчи қопчасига тухум йиғади, дам ханжар, дам лезвиялар чайнаб-чайнаб, нон билан ютади, устидан нон ейди, сўнг ўша саккизта лезвияни ипга тизиб оғзидан қайтариб чиқаради, тўғри ипни қўлига боғлайди, жумбоқлар ясаб, осмонга қараб ташлаганда, булар ўз-ўзидан йўқолади.

— Ўйнасак, ўйин кўп, — деб давра айланади савлат тўкиб зар тўн, чуст дўппи кийган Тоҳиржон Мусаев. — Убайдуллажон ўз шогирди Шуҳрат «полвон» Абдураимов билан қандай томоша кўрсатишар экан. Бир томоша қилайлик!

Шу заҳот даврага бўйи ярим метрча келмайдиган Шуҳрат «полвон» (ўзбекларда миттиларни ҳазиллашиб ҳам ҳурмат ила «полвон» деб аташади) отилиб чиқади ва қўлидаги ялтироқ таёқчани ўйнатиб орқа олдинига, юқорига ташлаб-ташлаб шўх рақсга тушиб кетади. Томошабинлар чапак чалиб унга жўр бўладилар.

Сўнг йога ўйинлари бошланади. Бунда артист руҳий ўз-ўзини шундай тайёрлайдики, иссиқ-совуққа, умуман жисм оғриқларни писанд қилмай қолади. Айтишларича, йога ўйинлари бизга Ҳиндистондан кириб келган. Уни маҳорат билан эгаллаган Шуҳрат «полвон» майдаланган шишаларда ўйинлар кўрсатади, охирида 172 сантиметрли устоз елкасидан синиқ шишалар устига пастга ўзини ташлайди. Дор устида ҳам битта ўзи, ҳам иккита шерик устига чиқиб олиб ҳаво гумбази тагида сузиб кетади.

Яна битта лавҳа. Убайдулла Маматқулов ёшлигида Ғарбий Сибирдаги Красноярск шаҳрида музика взводида хизмат қилган, ҳарбийлар ичида вилоят совриндори бўлган. Ҳозир эса бир кам қирққа кирган Убайдулла Шарқ цирк санъатининг янги-янги қирраларини очиб, уни янада бойитишда ўз ҳиссасини қўшмоқда.

Убайдуллага Ҳизр бобо назар солган дейишади. Шунинг учун ҳам у 25 йилдан буён саҳнада, эл эъзозида.

Биз ҳам туркманистонлик биродаримиз Убайдулла Маматқуловга сиҳат-саломатлик, келгуси ишларига ривож тилаб, икки халқ ўртасида ўз санъати, маҳорати билан дўстлик риштaларини мустаҳкамлайди, деб умид қиламиз.

Тўлқин ОБИДОВ,
цирк санъати Халқаро академиясининг фахрий аъзоси.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИС: «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ
ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси
«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г—05, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 17.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 3 4 \6.